Van de voorzitter

Wat is er het afgelopen jaar weer veel werk verzet door onze vrijwilligers. Op dit moment 38 personen die binnen de vereniging hand- en spandiensten verrichten. Daar moet je als club toch erg blij mee zijn. En dat zijn we natuurlijk met z'n allen.

Tijdens de ledenavond op 25 oktober jl, hebben wij afscheid van penningmeester Mees van der Tak genomen. Mees blijft overigens de ledenadministratie verzorgen. Ook dit jaar hebben wij als vereniging enkele schenkingen mogen ontvangen. Bij elkaar een aanzienlijk bedrag. Een deel van het bedrag is door het bestuur aangewend voor het aanschaffen van een nieuwe laptopcomputer met een beamer. Deze kan gebruikt worden door alle werkgroepen binnen de vereniging.

De tentoonstelling toen wijk A nog wijk A was trekt buitengewoon veel belangstelling. U kunt hiervoor nog terecht in het Sliedrechts Museum tot eind januari 2008.

Voor het komend jaar staan er weer enkele projecten op stapel. Er wordt gewerkt aan het maken van een DVD en boekwerk van de oude uitbreiding west en - oost van Sliedrecht en de binnenzijde van de dijk uit de periode 1954-1955, een fotoboek over wijk C toen dat nog wijk C was, een DVD met de opnieuw bewerkte Crescendofilm in een uitstekende beeldkwaliteit. Van nagenoeg alle personen die in de Crescendofilm duidelijk zichtbaar zijn, is een foto gemaakt met als doel de namen van die personen zoveel mogelijk vast te kunnen leggen. Zo weet ook ons nageslacht wie er in de film te zien zijn. De foto's zijn vanaf januari 2008 in te zien in het Onderhuys en op de website van de vereniging. U kunt eventueel zelf de namen van de u bekende personen bij de foto's plaatsen.

Daarnaast worden alle periodieken van de afgelopen 25 jaar gedigitaliseerd en op een DVD gezet. Tot slot wordt gewerkt aan het digitale archief van Sliedrecht wat wij in 2008 op de website hopen te plaatsen zodat het toegankelijk is voor genealogisch onderzoek.

Tevens nodig ik u van harte uit om op de woensdagmiddagen eens langs te komen in het Onderhuys. De koffie staat klaar en onze vrijwilligers helpen u graag bij het vinden van uw voorouders. En mocht u nog foto's hebben die interessant zijn om te scannen, brengt u ze dan mee. Na het scannen krijgt u ze direct weer mee.

Ik wens u een bijzonder sfeervolle periode toe.

Fred Stuij

Van de redactiecommissie …

Dit is het tweede en laatste periodiek van 2007. Weer een blad vol met verhalen en foto's van Sliedrecht en omgeving.

Deze keer ook weer de vertrouwde bijdragen over de geschiedenis van Sliedrecht, het onderwijs in Sliedrecht. Ook het onderwerp Kerkgeschiedenis heeft weer een plaatsje gekregen. Een verhaal van de heer Kramer, diverse foto's uit de oude doos, de historie van het Sliedrechtse ziekenhuis, de gids over de baggerindustrieën, Sliedrechtse dierenvrienden in touw voor de vogels, van zilver naar zink, een verhaal over geld in oorlogstijd, een interessant artikel over een spoorwegongeval in 1942 te Sliedrecht. Het lijntje van De Koning is een verhaal over een crosslijn tijdens de tweede wereldoorlog. Een verhaal over een Sliedrechtse spekslager die kermisexploitant werd. Wederom een verhaal van oud dorpsgenoot Piet Vlot over een bezoek aan zijn opa. De heer Visser uit Breda stuurde een verhaaltje in over veilig verkeer in Sliedrecht. Een grote brand op de Kaai in 1903 wordt nader toegelicht. Een bijzonder gedicht over de fluit van De Klop zorgt voor herinneringen rondom deze scheepswerf.

Hoe druk het was op de fototentoonstelling over wijk A leest u in een bijdrage van Bas Lissenburg. Fred Stuij staat stil bij de vrijwilligers van onze vereniging. Ten slotte een verhaal over het Sliedrechtse dialect door Piet Pols.

Alle inzenders hartelijk dank voor het aanleveren van de verhalen.

De redactiecommissie.

Ina van 't Verlaat-de Goeij, Fred Stuij en Jan van Leeuwen.

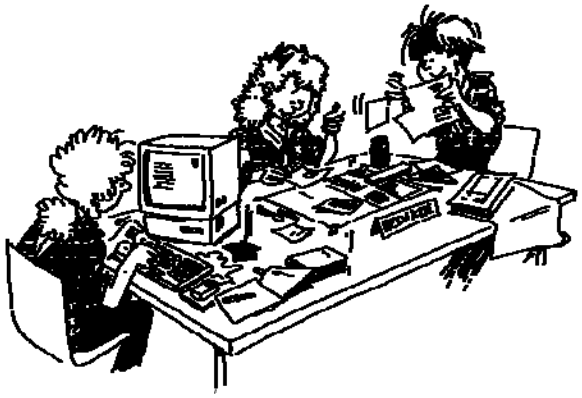

Uit de oude doos

Regelmatig ontvangt de vereniging zogenaamde kiekjes uit grootmoeders tijd. Wij willen ze u niet onthouden. Op deze bladzijde twee foto's. De foto hieronder is uit 1929 en laat een dichtgevroren rivier zien. Op de achtergrond ziet u de eerste huizen van de Hugo de Grootstraat. Het huis rechts is de voormalige artsenpraktijk van dokter Van Gangelen.

Wie weet meer over de baggermolen die dwars kan baggeren?

De geschiedenis van Sliedrecht

In dit blad nummer 31 verscheen het laatste verhaal van de heer C. J. Lips waarin hij de geschiedenis van Sliedrecht beschreef. Daarna hebben we besloten een vervolg te geven aan deze verhalen over de historie van ons dorp in een nieuwe reeks artikelen. We zijn nu aangekomen aan de jaren '40.
Alle eerdere verhalen zijn ook terug te vinden op www.historie-sliedrecht.nl

Oorlogsdreiging…

Sliedrecht is eind jaren 30 groter dan tegenwoordig. Wel dubbel zo groot! De helft van de gemeente ligt ten zuiden van de Merwede. Veel grienden, hooi- en weilanden met daar tussen vele wateren. Er is geen weg over land naar Dordrecht. Naar de paar boerderijen die er zijn, moet alles over water worden aangevoerd. Dit geldt ook voor ook de post en in noodgevallen voor de brandweer. Gewerkt kan er dan worden met een motorspuit. Die moet met een sleepbootje overgevaren worden. Deze moet echter wel eerst ergens vandaan worden gehaald. Het laat zich raden wat er in geval van een ernstige brand zal voordoen… . Binnen Sliedrecht is in 1939 het aantal brandkranen al 144 stuks. Dit komt mede door de nieuwbouw die binnendijks op gang is gekomen in het gebied rondom de Rembrandtlaan.

Extra kwetsbaar …
Een dreigende oorlog werpt zijn schaduw vooruit. Mede hierdoor kan de brandweer beschikken over een ruim budget. Aanvallen vanuit de lucht eisen meer voorzieningen. Er wordt in 1939 een bedrag van fl 10.000,= uitgetrokken. Een voor die tijd zeer hoog bedrag waaruit o.a. gasmaskers en schuimblussers worden bekostigd. Onder de muziektent aan het Dr. Langeveldplein wordt in de betonnen kelder een commandopost ingericht. Het luchtruim wordt nauwkeurig in de gaten gehouden. Sliedrecht is, bij het uitbreken van een oorlog, ten opzichte van veel andere gemeenten extra kwetsbaar. De ligging aan de rijksweg en de spoorbaan zijn uitnodigend voor het vervoer van soldaten en oorlogstuig. De spoorbrug over de Merwede zal een mikpunt kunnen worden voor luchtaanvallen! Het aantal motorspuiten wordt uitgebreid tot drie stuks. Die worden uit voorzorg gestald op verschillende plaatsen. Mocht er een verloren gaan bij een luchtaanval dan zijn de andere twee in ieder geval nog inzetbaar!

1940…
Toeval of niet, maar juist op de dag dat de Duitsers hun buurland Polen aanvallen - 1 september 1939 - , wordt in Sliedrecht voor de eerste maal het gasmasker getest.
Frankrijk en Engeland verklaren de oorlog aan Duitsland. Nederland wil zich niet bemoeien met de oorlog, net zoals dat gelukt was in de Eerste Wereldoorlog. Het bleef dus *"neutraal"*. Het Nederlandse leger wordt wel *gemobiliseerd*. Alles wordt in orde gemaakt voor het geval dat ons land toch wordt aangevallen.

Het jaar 1940 kent een strenge winter. Elf jaar geleden (1929) kon men op een dichtgevroren rivier de Merwede voor het laatst schaatsen, ijszeilen en glijden met arrensleden. Nu is het weer zover. Veel pret! Maar er is ook een minder plezierige kant. Schepen moeten aan de kant blijven. Handelaren kunnen niet aan hun goederen komen en … het transport van kolen stagneert. En dat terwijl de kachel juist hoger opgestookt moet worden!!

Gelukkig volgt op de strenge winter een zacht voorjaar. De oorlogshandelingen tussen de Franse en Duitse militairen worden heviger. Duitsland maakt zich op voor een verdere verovering van Europa..

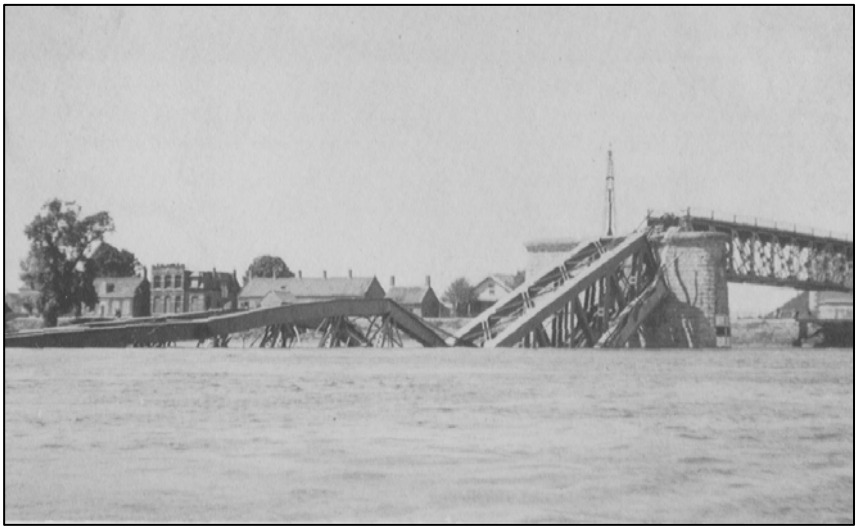

Oorlog…

Op 10 mei 1940 vallen de Duitsers ons land binnen. Hoewel we al eens gewaarschuwd zijn voor een inval van de Duitsers, is ons land toch verrast. De Duitsers hebben veel modernere en nieuwere wapens dan de Nederlanders. Die hadden al een hele tijd geen oorlog meer gehad en hebben weinig geld betaald voor nieuwe wapens. De Duitse führer, Adolf Hitler, heeft een slim aanvalsplan. Zijn vliegtuigen vliegen gewoon over de Nederlandse soldaten heen. Uit de vliegtuigen springen de Duitse parachutisten. Deze soldaten moeten bruggen of vliegvelden veroveren, of moeten proberen om de Nederlanders van achteren aan te vallen.
Nederlandse militairen graven zich in aan de Merwesingel en laten de spoorbrug springen. Op deze manier hopen ze de Alblasserwaard tegen een inval van de Duitsers te beschermen. Veel Baanhoekers zoeken een veiliger plaats. Overvliegende bommenwerpers richting polder laten onze dorpsbewoners wel merken dat het ernst is!

Glas-in-lood…

Merkwaardigerwijs besluiten de kerkvoogden in deze tijd gebrandschilderde ramen voor de Hervormde Kerk te laten maken. Glazenier Berg uit Dordrecht maakt een schets van twee grote ramen. Gulle giften maken de aanschaf mogelijk en de glazenier gaat aan het werk.

Glazenier Berg wordt echter ook door de oorlog overvallen. Zijn huis ontsnapt niet aan de oorlogshandelingen in zijn stad. De reeds door hem gemaakte tekeningen voor de gebrandschilderde ramen in Sliedrecht gaan verloren. De ontwerper is echter een vakman. Hij heeft de nieuwe tekeningen van de glazen binnen korte tijd weer opnieuw gemaakt. Men neemt de gok de ramen te plaatsen en op 22 september 1940 sieren de nieuwe ramen de kerk. Gelukkig zouden de ramen ondanks de oorlogshandelingen gespaard blijven!

De glas-in-lood ramen…

Boven: Mozes met de Stenen Tafelen der Wet komende van de berg Horeb en de hemelvaart van de profeet Elia.
Onder Johannes dopende in de Jordaan en de prediking van Jezus, met op de achtergrond de kruisheuvel.

Capitulatie …

Adolf Hitler heeft echter Nederland onderschat. Hij heeft gedacht Nederland wel te veroveren binnen 1 dag, maar het duurt nu al een Paar dagen!
Op sommige plekken, zoals op de Afsluitdijk, blijven de Nederlanders doorvechten en geven niet op. Hitler stelt op 14 mei een ultimatum. Als Nederland zich niet binnen 2 uur zal overgeven, zal Hitler de stad Rotterdam met bommenwerpers bombarderen. Duizenden burgers zullen sterven. Koningin Wilhelmina heeft geen keuze, na lang aarzelen ondertekent ze een brief waarin staat dat Nederland zich over geeft. Maar ondanks deze verklaring wordt de stad Rotterdam toch nog gebombardeerd. !

Rookwolken…

Vanuit Sliedrecht zijn de rookwolken in de heldere lucht boven Rotterdam te zien en is het geronk van de zware bommenwerpers, die terugkeren van hun aanval op weerloze burgers, te horen. De capitulatie volgt na het bombardement!
De Nederlandse troepen in Sliedrecht worden door de Duitsers krijgsgevangen gemaakt. Op 15 mei trekken de eerste Duitse soldaten ons dorp binnen..

De Merwebode bericht over de eerste oorlogsweek op de volgende wijze.

Vrijdag 17 Mei 1940. - Beknopte uitgave wegens stagnatie postverkeer

Uitgever: A. van Wijngaarden - Sliedrecht - Tel. 39 - Postbus 17, giro 47767. 54ste JAARGANG No. 6

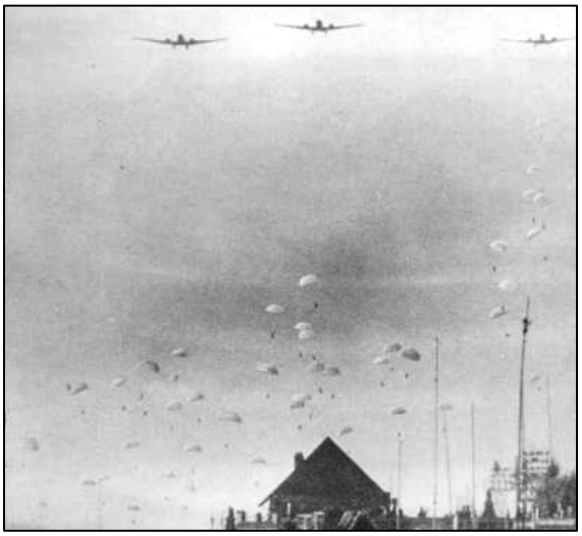

Vrijdag 10 mei 1940. Mobilisatie – dagboek.

Omstreeks vijf uur in de morgen valt Duitsland ons land binnen. Duitse parachutisten landen in de omgeving van de Moerdijkbruggen.

Sedert vanmorgen vroeg het ronken van vliegtuigen ons gewekt heeft, leven wij in een soort roes. Wij zijn niet meer de nuchtere menschen van gisteren en eergisteren. Onze handen staan verkeerd voor ons werk. We kunnen alleen maar praten. Den heelen dag door staan de menschen op straat en in alle koppeltjes praat men nergens over, als over den oorlog. We worden pas even stil als we het bericht over den dood van het eerste slachtoffer hooren.

Maar zooveel andere onderwerpen vragen de aandacht, dat het gebeurde ons niet heel lang vermag vast te houden. Om acht uur is het uit met het samenkoppelen, want na dat uur mag niemand meer buiten, die er niets te maken heeft. Ramen en vensters worden overal afgeschermd en het binnenlicht wordt verzwakt. Het laatste dorpsnieuws is dat Wageningen geëvacueerd is. Dit bericht kan al niet meer rondverteld worden, want het is al op een laat uur. Alleen in kleine groepjes wordt nog wat nagefluisterd. Er is niemand die dezen nacht slaapt als anders. Zelfs de kleintjes zijn onrustig. Het is alles dubbel vreemd, nu de duisternis is ingetreden. We kunnen ons nog moeilijk realiseeren, welke gevaren ons boven het hoofd hangen, maar dat de gevaren angstwekkend groot zijn, gaan we in de donkerte van de nacht beseffen.

't Is nu de tijd dat menig grootspreker klein wordt. In elk huis blijft wel iemand in de kleeren, om te waarschuwen, zoodra er gevaar dreigt, maar ook zij, die zich ontkleed hebben, met het voornemen rustig te gaan slapen, liggen te hanenwaken op bed.

EEN WEEK LATER SCHREEF DE MERWEBODE …

Sliedrecht van 10 -- 16 Mei

Er ligt een week achter ons, zoo sensationeel en droef dat deze wel nimmer zal worden vergeten. Kijken we naar andere plaatsen dan hebben we in onze gemeente in een paradijs geleefd, ondanks de dagen en uren die in groote benauwenis zijn doorgebracht. Hoe menigmaal loeide de sirene en vluchtte men in huizen en schuilplaatsen, waar men toch ook niet veilig was. Een zucht van verlichting steeg op toen bekend werd dat de krijgsverrichtingen werden gestaakt.

Sliedrecht heeft bijkans alle inwoners van het plaatsje Doodewaard te gast gehad. De menschen, ruim 2000, waren Zondagmiddag met een groote kolensleep naar hier gekomen, na Vrijdag scheep te zijn gegaan.
Ook deze menschen hebben emotievolle dagen beleefd en waren wat dankbaar in Sliedrecht een tijdelijk onderdak te hebben. Nadat velen reeds per autobus naar huis zijn teruggekeerd, zijn ook de anderen per schip weer vertrokken.
We hebben vele geëvacueerden gesproken en zonder uitzondering roemde men het medeleven van de Sliedrechtse ingezetenen.

Zaterdag tegen den avond is een bom nabij het viaduct in den Rijksweg over den Stationsweg terecht gekomen. Een geweldige krater ontstond en honderden ruiten zijn gesprongen. Zelfs groote winkelruiten in de Kerkbuurt sprongen door den geweldigen luchtdruk, ondanks het feit dat deze waren beplakt om trillingen te zooveel mogelijk te voorkomen. Gelukkig heeft dit projectiel geen persoonlijke ongelukken veroorzaakt.

De bewoners van wijk D hebben Dinsdag benauwde uren meegemaakt. Hen werd namelijk meegedeeld, dat de spoorbrug zou worden opgeblazen en dat de huizen tijdelijk ontruimd moesten worden. Een der bogen is vernield en in stukken ligt deze spanning in het water. Door de explosie zijn honderden ruiten vernield, huizen gehavend, deuren ontzet, enz. Ook hierbij zijn gelukkig geen persoonlijke ongelukken voorgekomen.

Een aantal koeien dat onder Sliedrecht graasde is getroffen door mitrailleurvuur.

Gisteren is de Duitsche tijd hier ingevoerd. Daar in Nederland de zomertijd a.s. zondag begint, was het verschil nogal groot, immers de uurwerken moesten 100 minuten worden vooruitgezet. In Duitschland is het namelijk 40 minuten later dan in Nederland. En daarbij komen dan 60 minuten voor de reeds ingevoerde zomertijd in Duitsland.

De scholen zijn Donderdag weer begonnen, zoodat van lieverlede het gewone leven terugkeert. Er was weer een postbestelling. De telefoon kon, althans voor het plaatselijk verkeer, weer gebruikt worden. De landman trok weer naar zijn akker, de arbeider naar de werkplaats of fabriek. Handelsreizigers vertoonden zich weer op de weg en de winkeliers leverden op de gebruikelijke wijze af.

Werd Zondag alleen in een paar kerken een korte dienst gehouden, a.s. Zondag worden in alle kerkgebouwen weder op de gewone tijden de diensten gehouden.

Donderdagavond omstreeks negen uur trokken de eerste Duitsche soldaten door ons dorp. Ongeveer tien met Duitsche soldaten bemande vrachtwagens kwamen langs.

Tenslotte nog dit:
Zeer velen hebben de laatste maanden en weken en voornamelijk deze week zich zeer verdienstelijk gemaakt hetzij met wacht, bode- en hulpdiensten, enz.
Laten we geen namen noemen of vereenigingen, want allen hebben eigenlijk meer gedaan dan van hen menschelijkerwijze verwacht kon worden. Vermelden we nog dat de Vakschool voor Meisjes ingericht was voor het Roode Kruis en dat velen daar behandeld werden. Daar weinig pasmunt in onze gemeente was, is vanwege het Gemeentebestuur hierin voorzien door uitgifte van noodgeld. Dit bleek een voortreffelijk oplossing!

Bewerkt door Bas Lissenburg …

Wie weet wie hier op de foto's staan?

Hierbij alvast een voorproefje van de foto's uit de Crescendofilm. Weet u wie dit zijn. Graag een email naar info@historie-sliedrecht.nl of bel even met Fred Stuij 0184424220. Graag het fotonummer vermelden. De overige foto's verschijnen binnenkort op de website en in een album in het Onderhuys.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto 7

Foto 8

Foto 9

Foto 10

Foto 11

Foto 12

Historie van het Sliedrechts ziekenhuis

Het Groene Kruis nam het initiatief tot de exploitatie van een ziekenhuis op vier februari 1901. Pas in november 1902 ging men over tot de aankoop van een pand. De onderhandelingen schijnen moeizaam te zijn geweest blijkens notulen uit die tijd. De onderhandelingen werden gevoerd door dokter Langeveld. Na lang loven en bieden werd het pand aan de Rivierdijk aangekocht inclusief onkosten en renten voor ƒ7362,62 van mevrouw de weduwe Luijt uit Den Haag, die voorheen in het pand had gewoond. De verbouw- en inrichtingskosten bedroegen ƒ 3093,30 en de inventaris kostte ƒ 3290,67. Voor die tijd al enorme bedragen. De Sliedrechtse "baggeradel" steunde het initiatief. Van 50 particulieren werd aan giften ontvangen ƒ 9157,50. Er werd nog een hypotheek afgesloten van ƒ 3000,00 tegen een rente van vier procent.

De opening werd verricht door A.F. Meijer op 5 maart 1903. Dokter Langeveld leidde de genodigden rond. In het jaar van de opening werd door het bestuur besloten dat het noodzakelijk was dat het ziekenhuis zou worden aangesloten op de komende telefoon.

De drie ziekenzalen boden ruimte aan tien patiënten, in de terminologie van die dagen "lijders" genaamd. Een kinderbed kon er altijd nog wel tussen worden geschoven. De plaatselijke arts was belast met de leiding. Twee verpleegkundigen, toen nog eenvoudigweg zusters genaamd, sloofden zich dag en nacht uit. Ze verzorgden niet alleen de patiënten, maar regelden de gang van zaken in het hele huis. Eén van de twee fungeerde daarnaast als wijkverpleegster en assisteerde bij de operaties. Geen wonder dat de zusters door patiënten en familieleden op handen werden gedragen.
De verpleging vergde een bedrag van drie tot vijf gulden per dag voor eerste klassers en twee gulden per dag voor patiënten in de tweede klas. Hoewel het hier een particuliere vereniging betrof, werd vanuit de gemeentelijke pot ook geld geplukt om de kosten van arme sloebers, die in het ziekenhuis terecht kwamen, te kunnen betalen. Ook ging er wel eens een nota naar het Burgerlijk Armbestuur.

Veel Sliedrechtenaren koesterden anno 1903 een zekere watervrees. Ze moesten duidelijk wennen aan zoiets moderns als een badinrichting, onderdeel van het pas geopende ziekenhuis. Het ziekenhuis was voorzien van centrale verwarming en warm en koud stromend water. Eén van de beide badkamers was openbaar; iedereen kon er dus gebruik van maken. Maar het liep niet storm. Vandaar de verzuchting in het allereerste jaarverslag van de afdeling Sliedrecht van Het Groene Kruis, dat de inkomsten slechts 76 gulden bedroegen.

Gejammerd werd in de jaarverslagen over het feit dat de Sliedrechtenaren kennelijk het nut niet inzagen om lid te worden van het Groene Kruis. Ze werden echter, wilden ze in aanmerking komen voor het uitlenen van artikelen als kamergemakken, windkussens,

ondersteken, ijszakken en urineschuitjes, om maar even een greep te doen uit het rijke assortiment, wel verplicht om tot de club toe te treden. Het Groene Kruis rekende het toen ook al tot haar taak om thuis hulp te verlenen. En dat was gezien de besmettelijke ziektes hard nodig ook.

Het ziekenhuis floreerde uiteindelijk goed. Aan het eind van de twintiger jaren werd dan ook aan uitbreiding gedacht. Voor het "nieuwe huis" van Het Groene Kruis werd een fonds gevormd voor de bouw van een nieuw ziekenhuis. Burgers brachten 70 mille bijeen. Het door schenking verkregen huis van wijlen Mej. Prins-Visser in 1930, gelegen in het centrum van de gemeente, werd als ziekenhuis ingericht. Er hoefde dus niet gebouwd te worden. Dokter Prins de Baat opende in april 1931 het nieuwe ziekenhuis.
Er ontstond een soort medisch centrum doordat in het gebouw naast een operatiezaal en de ruimte voor 20 bedden, ook een inrichting voor röntgenologie, een hoogtezonkamer voor T.B.C.-patiënten, een polikliniek en een consultatiebureau waren ondergebracht.

Jaren later herhaalde de geschiedenis zich. In 1953 besloot het bestuur achter het bestaande, een nieuw ziekenhuis te bouwen. Zusters zouden hun eigen stulpje krijgen in het oude gebouw. Het nieuwe ziekenhuis, zou uit twee verdiepingen bestaan. Dit gebouw heeft dienst gedaan tot 1968. Toen heeft Het Groene Kruis na een tegenvallende verbouwing het ziekenhuis voor één gulden overgedaan aan de gemeente Sliedrecht. In 1965 werd begonnen met nieuwe gemeenteziekenhuis, wat in 1968 geopend is. Dit ziekenhuis is na een ingrijpende verbouwing van enige jaren geleden als polikliniek gefuseerd met het Albert Schweitzerziekenhuis in Dordrecht.

Gids voor Sliedrecht en zijn baggerindustrieën

*Een beschrijving uit het jaar **1931** door dhr. M.A. Timmermans, met medewerking van het toenmalige gemeentebestuur.*

Het Sliedrecht van heden

Wie met de auto Sliedrecht passeert is de mening toegedaan, dat deze plaats enkel en alleen wordt gevormd door de lintwormige Merwededijk, die aan het westeinde der gemeente ± 1 km voorbij de Sliedrechtse spoorbrug over gaat in Papendrechts grondgebied en juist voorbij de halte "Gasfabriek" van de Stoombootrederij "Fop Smit", Giessendam gaat heten.
De Sliedrechtse dijk of beter gezegd de Merwededijk, staat bij de automobilist slecht aangeschreven omdat deze, de hoofdverkeersweg vormende tussen Rotterdam en Nijmegen, zich ten enenmale niet leent met zijn onnoemelijk aantal bochten voor snelverkeer. Vraagt men hem zijn oordeel over Sliedrecht, dan zal dit in de meeste gevallen niet vleiend zijn, omdat het slechts oppervlakkig gebaseerd is op de dijk, thans slechts een onderdeel van het tegenwoordige Sliedrecht.

Sliedrecht heeft de laatste 15 jaren een gehele metamorfose ondergaan. Vraag het b.v. eens aan degene, die Sliedrecht meer van nabij kent en is afgestapt aan het spoorwegstation. Deze zal al direct de entree roemen. Langs een aan beide zijden met mooie bomen begroeide weg bereikt men het centrum der gemeente. Deze Stationsweg is een wandeling ten volle waard. De vele aan weerszijden gelegen pittoreske bruggetjes, welke voeren naar de aardige landelijke huisjes, geven aan deze weg iets aparts.

Loopt men deze 1 km lange Stationsweg af, dan treft men daar, waar de opritten tot de dijk beginnen, het postkantoor en het oude Lieden- en Vrouwengesticht aan. Rechts verheft zich statig het oude kerkgebouw. Men staat dan al dadelijk op het drukste verkeerspunt van de gemeente.

We vertelden u reeds, dat Sliedrecht de laatste jaren een gehele verandering heeft ondergaan. Daar waar voor enige tientallen jaren de Huibert de Baat's Plaat en Kerkplaat een complex grienden vormden tussen de rivier de Merwede en de meer eigenlijke kom van het dorp, is thans een nieuw "stadsdeel" verrezen.
Door de stalen wil en het ijzeren doorzettingsvermogen van zijn eigen mannen werd een geheel uitbreidingsplan ontworpen. De woeste griendgronden werden met zand opgespoten, een moderne haven werd aangelegd, een drietal toegangswegen tot de dijk werden gemaakt en thans bezit Sliedrecht een uitbreiding *(nu oude uitbreiding genoemd)*, waarop ook iedere andere plaats met recht trots zou kunnen zijn. Aan de ontwerpers van

dit nieuwe deel, mannen als Van den Houte Willems, Dr. Langeveld, C.M. van Rees en Joh. Kraaijeveld is Sliedrecht veel dank verschuldigd en de voornaamste pleinen en straten zijn naar hen genoemd.
Degene, die de uitbreiding bezoekt, zal moeten erkennen, dat het gemeentebestuur de zaken niet half heeft aangepakt. Een nieuw gedeelte is verrezen hetwelk een "stadje" apart kan worden genoemd. Honderden en honderden huizen zijn gebouwd. Steeds hebben vele arbeiders, die buitenaf en in het buitenland werkten, een prijzenswaardige spaarzaamheid aan de dag gelegd, waarvan de vele eigen woningen getuigenis afleggen.

Mooie ruime pleinen en plantsoenen zijn aangelegd. Men heeft begrepen, dat het heus niet meer voldoende is, dat een paar boerentilbury's met beleidvol in acht nemen van enige voorzichtigheid, elkaar behoorlijk kunnen passeren. Het is alles even ruim en fraai van aanleg.

Het Dr. Langeveldplein verdient wel een aparte vermelding. Men bereikt dit vanaf de dijk door de brede Kerkstraat. Aan beide zijden wordt dit plein omzoomd door mooie, grote winkelpanden, kantoren en villa's, terwijl het fraaie raadhuis een prachtige afsluiting aan de zuidzijde vormt. In het midden van het plein is een vaste muziektent gebouwd en zijn groen- en bloemperken aangebracht en vooral 's zomers, wanneer de bomen om het plein in volle bloei en pracht staan, geeft het geheel een beeld van rust en schoonheid.

Vele straten, zowel van de westelijke uitbreiding – meer arbeiderswijk – als van de oostelijke uitbreiding, welke in hoofdzaak bestemd is voor de middenstandsbouw, monden op dit plein uit. De Kerkstraat, welke van de dijk langs het Dr. Langeveldplein in rechte lijn doorloopt tot de rivier en dan ook verderop Merwestraat heet, kan als scheidingslijn van de westelijke- en oostelijke uitbreiding worden beschouwd. Ten westen van deze straat bevinden zich de industrieterreinen, gunstig gelegen aan de haven en waar de Sliedrechtse industrie bloeiend zijn weg baant onder bestuurders, die hun blik steeds gericht houden op de toekomst.

Hier zijn nog terreinen vrij voor hen die werken willen, voor wie proeven en smaken wil die onwaardeerbare zegen, die "arbeid" heet. Door moed, doorzettingsvermogen, onverstoorbaar bezielde geestkracht is Sliedrecht bekend geworden over de hele wereld.

Is de "uitbreiding " geen sprekend voorbeeld van durf en energie? De uitbreiding aan bouw- en industrieterreinen, groot 70 ha met een lengte van straten van 9 km.
En nu al ziet het actieve gemeentebestuur uit naar meerdere uitbreiding.
Biedt het Sliedrechtse grondgebied, gelegen aan de overzijde van de rivier, geen prachtige perspectieven?

Ook als woonplaats is Sliedrecht boven vele andere plaatsen te prefereren. Wat is het toch heerlijk wonen langs de rivier aan de Merwesingel, de villawijk bij uitstek. Het is een brede, met 2 rijen bomen beplante singel, welke langs de rivier de Merwede is aangelegd. Wie van mooie riviergezichten houdt, die komt hier wonen.

Historische feiten van betekenis zijn van Sliedrecht niet te vertellen en dat werkt er niet aan mee om de plaats enige bekendheid te geven… maar het leven is hier goed. In 1930 wonen er 13129 inwoners.

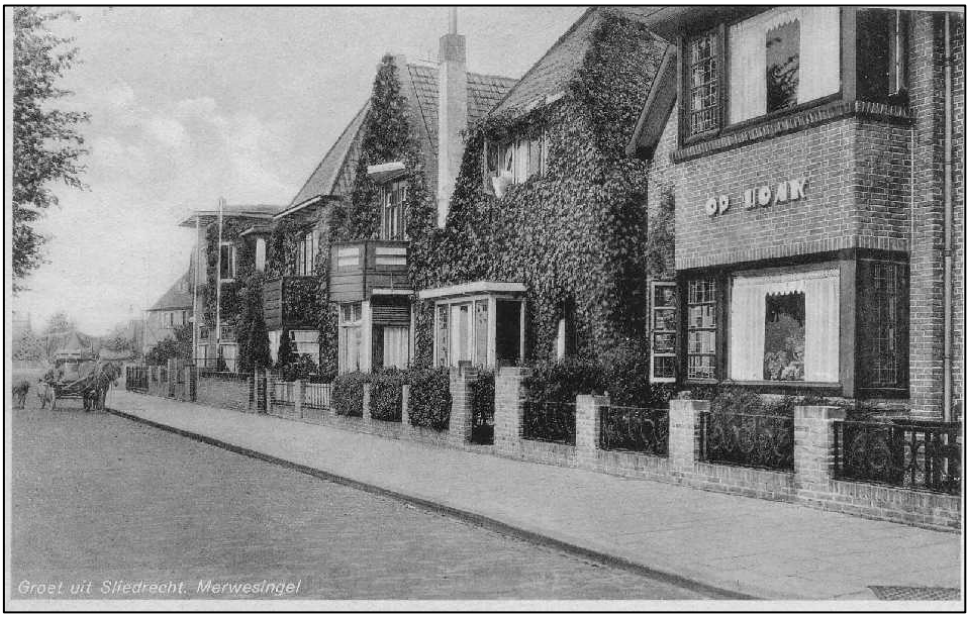

De winkelstand bloeit er als in geen andere plaats. Steeds weer moeten oude panden aan de eens zo pittoreske dijk plaats maken voor moderne winkels en in een vrij snel tempo is een winkelstand ontstaan, welke voor de stadse dito niet hoeft onder te doen.
Aan het hoofd van deze bloeiende winkelstand staat de "Sliedrechtse Middenstand Vereniging". Ieder jaar organiseert deze een winkelweek of wel winkeltentoonstelling en deze actualiteiten trekken steeds vele bewoners uit de omliggende plaatsen.

En ook voor natuurvrienden is er volop te genieten. De aan één zijde bebouwde rivier vormt met de tegenoverliggende polders, grienden, watertjes en zandige oevers een heerlijk stuk natuur.
De watersportliefhebbers uit Dordrecht en andere plaatsen kunnen u vertellen, wat een genot het is een zonnige middag door te brengen op de Sliedrechtse zandplaten en tevens te genieten van het steeds variërend aspect op de drukke rivier.
Doch behalve daar is er ook in de Sliedrechtse polder volop te genieten van de natuur. Weinig soortgelijke gemeenten kunnen wijzen op een zo groot aantal wandelwegen, mooie laantjes met bij dit landschap passende knoestige knotwilgen langs schilderachtige watertjes. Het is in Sliedrecht in ieder opzicht: goed.

Gedurende enige tientallen jaren heeft de gemeente zich aangepast aan vrijwel alle te stellen moderne eisen en wanneer, naar verwacht wordt, in 1932 een begin wordt gemaakt met de bestrating van de gehele Sliedrechtse dijk, dan kan van Sliedrecht worden gezegd, dat het behoort tot de meest moderne plaatsen van Nederland.

Het baggerbedrijf

Wanneer je aan een niet Sliedrechtenaar vraagt: Sliedrecht, wat is dat voor een plaats?..... in 99 van de 100 gevallen zal men u antwoorden: dat is toch die plaats van baggerwerkers.

Inderdaad! Sliedrecht is de plaats van de aannemers en werklieden in het baggerbedrijf. En niet alleen in Holland is het als zodanig bekend, doch over de hele wereld weet men u dat te vertellen. Namen als Volker, Bos, van Hattum, Kalis, Prins en Kraaijeveld, om er maar enige te noemen, hebben een wereldreputatie.

Er is schier geen plaats op de wereld of Sliedrechtenaren zijn er geweest of zijn er nog om havens te maken, bestaande havens uit te diepen, havenhoofden te maken, land te winnen of om dijken te versterken. Zij spreken 3 en 4 talen en kunnen zich in nog meerdere talen verstaanbaar maken, niet geleerd op MULO-school of op H.B.S., nee louter in de praktijk.

Worden de Zuiderzeewerken niet in hoofdzaak door Sliedrechtse arbeiders uitgevoerd. Het bijzondere karakter en de geweldige omvang van deze werken maakten het nodig dat een speciale maatschappij daarvoor werd opgericht, de bekende Mij. Tot Uitvoering van Zuiderzeewerken, bestaande uit de 4 grootste baggerfirma's: van Hattum en Blankevoort, A. Bos Pzn., de H.A.M. en L. Volker Azn.

Er is geen haven op de wereldkaart of de "Sliedrechtse vakmensen" kunnen u zeggen in welke windrichting zij ligt, hoe slecht het weer er kan zijn, in hoe lange tijd het niet regent, kortom hier kent men de wereld als op geen andere plaats.

"Een eigenaardige broodwinning hebben die Sliedrechtenaren toch", kan men de vreemdeling horen zeggen, steeds van huis, wanneer het werk in het binnenland is voor minstens 4 weken en in het buitenland kan het zelfs 4 jaar duren. Zo is het! De doorsnee Sliedrechter weet wat werken is. Hij vindt het heel gewoon, zijn werk brengt het mee en dus is de zaak voor hem af.

Hoe dit bedrijf gegroeid is, valt moeilijk na te gaan.

Reeds met de drooglegging van de Haarlemmermeer gingen de "Brijbroeken" (dat zei men vroeger) in hun aken waarop een huik was gespannen, voor een hele zomer weg en kwamen pas in oktober terug om te hakken in de grienden of hoepels te maken. In de zomer baggerwerk buitenaf, in de winter bij huis was toen de gewoonte.
De aken zijn vervangen door baggermolens en onderlossers, door zuigers en elevatorbakken, door stoomhoppers en andere moderne werktuigen, doch de mannen zijn van geslacht tot geslacht in het bedrijf gegroeid en gebleven.

In Sliedrecht is de grootindustrieel te vinden, die 's morgens met een minister onderhandelt en enige uren later gemoedelijk met zijn personeel een praatje maakt over het werk en over de beste manier hoe het verder te doen. Want dat ook het baggerpersoneel en vooral de molenbazen en de kapiteins van de verschillende schepen veel hebben bijgedragen tot de praktische verbeteringen, zal iedereen graag erkennen.

Van baggerbeugel tot Patent-hopperzuiger is een grote afstand.

Het eerste begin was de baggermolen met stoom, met emmers van 50 liter, naast onderlossers. Baggeren op ondiepe plaatsen, storten op diepere, dat alleen kon er mee gebeuren. De verblijven waren primitief. In gebukte houding moest gegeten worden. Later kwamen grotere baggermolens en grotere bakken, waarvan de gelukkige schippers vertelden, dat je rechtop kon staan.

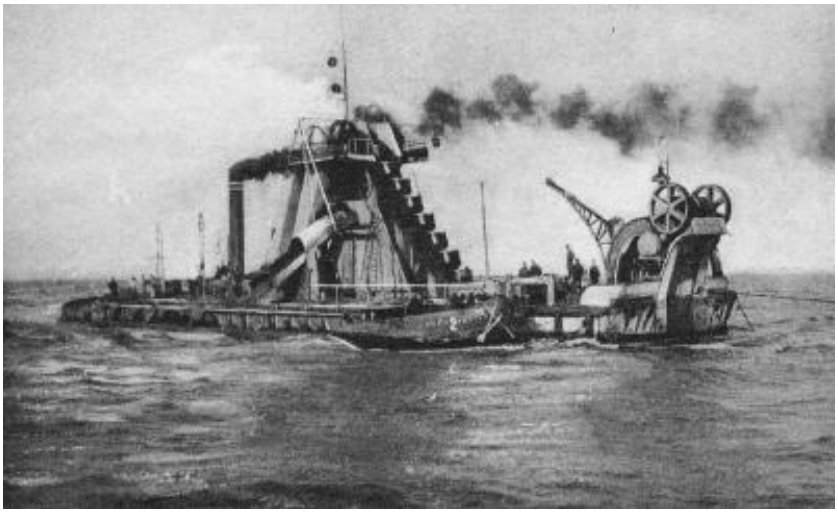

Toen kwam de zuiger, die een hele omwenteling in het baggerbedrijf teweeg bracht en waardoor het mogelijk werd opgebaggerde specie met bijmenging van water op te spuiten.
Vooral in het jaar 1878 bij de werken voor het maken van de Nieuwe Waterweg van Rotterdam naar zee, zijn belangrijke verbeteringen aangebracht aan de zandzuigers. De uitvinding van de zelfladende hopper dateert van het jaar 1881 en de eer van deze vinding en de eerste toepassing van deze werkwijze komt toe aan de heren Vermaes, Volker en Bos, Sliedrechtse namen.

Sliedrecht stond bovenaan en overal werden, zo mogelijk, de zuigers gebruikt om met grond, die in de weg lag nieuw land te maken. Dat was een vooruitgang en de mogelijkheden waren onbegrensd. De oudere inwoners weten het nu nog te vertellen, dat op de één of andere plaats een rivier moest worden uitgebaggerd en de specie in zee moest worden gestort. De aannemer verzocht de directie of hij ook zelf de specie gebruiken mocht en het antwoord luidde: "Doe wat je wilt, als zij ons maar niet meer hindert". De slimme vogel kocht laagliggende gronden, spoot met de zuiger de terreinen op, won veel op zijn transport uit en had waardevol industrieterrein gemaakt, dat met goede winst verkocht kon worden.

In de loop der jaren werden de materialen voortdurend moderner en wie nu op een hopper, zuiger of baggermolen komt, zal moeten erkennen dat het baggermateriaal tot een volmaaktheid is opgevoerd als nooit te voren.

Het Sliedrechtse bedrijfsleven

Naast het bagger-, griend- en hoepelmakersbedrijf telt Sliedrecht in de eerste plaats een aantal grote scheepswerven. Hoe kan het ook anders, waar het baggermateriaal steeds moet worden aangevuld, gerepareerd enz. Voorts zijn o.m. gevestigd een machinefabriek, een meelfabriek, een zeepfabriek, een kruiwagenfabriek, enige grote betonfirma's en handelsondernemingen.
Een kleine beschrijving van enkele bedrijven:

N.V. Bagger Mij. Bos & Kalis

Deze is ontsproten uit de oude in 1910 opgerichte firma Kraaijeveld en van Noordenne. In 1924 werd ze herdoopt in firma Joh. Kraaijeveld, terwijl ze in 1930 werd omgezet in een N.V., kortweg Bos & Kalis genoemd.
Begonnen met klein baggermaterieel heeft men momenteel *(1931 red.)* de beschikking over o.m. 8 baggermolens, 5 zuigers, 4 sleepboten, in totaal 60 stuks schepen.
Het eerste grote werk was in 1913/1914, n.l. de Zeehaven te Dordrecht en er volgden er meer, zowel in het binnenland als in andere Europese landen. In 1928 – 1929 heeft de firma van zich laten spreken door het maken van de Amstel Meerdijk met sluisputten en het maken van havens en kanalen in de Wieringermeer met de door haar gevormde Mij. Tot Aann. Van Zuiderzeewerken.
Het aantal werklieden in dienst van deze firma varieert van 200 tot 400 en behoort tot de grootste baggermaatschappijen in het land en geniet een wereldreputatie.

N.V. Scheepsbouwwerf v.h. C.M. van Rees

In 1880 begon de toen nog jonge heer C.M. van Rees een scheepsmakersbedrijf op een klein terreintje, dat was gelegen aan het Kleine Diep. Hoewel aanvankelijk met 6 man werd gewerkt en hij zich in hoofdzaak toelegde op de bouw van houten vaartuigen, kreeg de werf, door de grote kennis van de heer van Rees op scheepsbouwgebied, een goede naam.

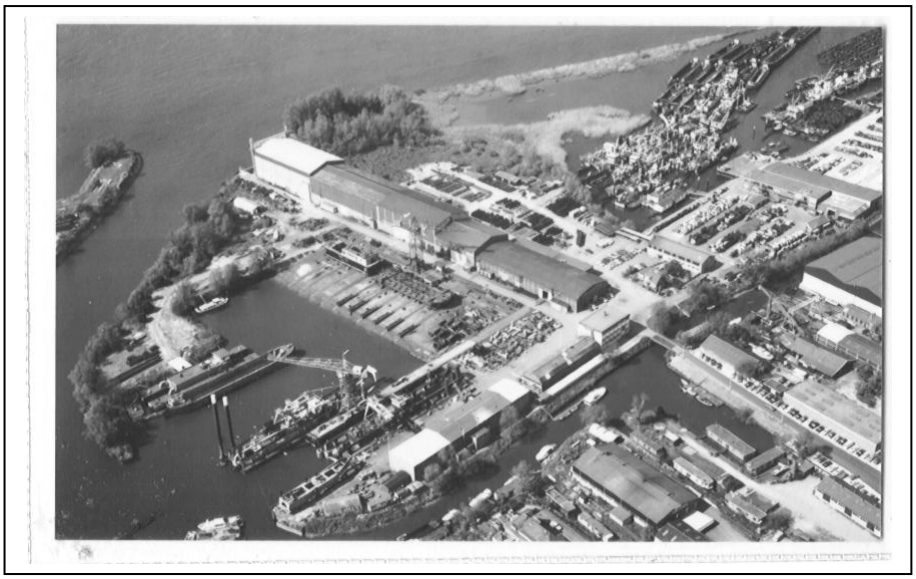

Al vrij spoedig moest dan ook tot uitbreiding worden overgegaan. Terreinen welke gunstig aan het water waren gelegen, werden aangekocht, terwijl de werf elektrisch en pneumatisch werd ingesteld. In 1931 beslaat de werf ± 9 ha en heeft o.m. een eigen smederij en timmerloods.
Een grote Scheepbouw loods van de afmetingen 60x22 m werd bijgebouwd, waarin de meest moderne machines zijn opgesteld. De werf heeft nu (redactie 1931) 160 werklieden in dienst en is speciaal ingericht voor de bouw van drijvend baggermaterieel.

.

N.V. E.S.O.O. omnibusdiensten

De omnibusdiensten op Giessendam, Sliedrecht, Dordrecht en Nieuw-Lekkerland werden in het jaar 1922 door de heer J. Ravestijn met 2 bussen in exploitatie gebracht. De animo voor dit nieuwe en gemakkelijke vervoermiddel was echter in zeer korte tijd zo groot, dat de diensten moesten worden uitgebreid en het aantal bussen aanzienlijk vermeerderd. Er was een grote concurrentiestrijd tussen de verschillende omnibusdiensten,

maar de E.S.O.O. heeft zich er goed uitgered. Thans heeft ze 14 moderne bussen in bedrijf, plaats biedend aan gemiddeld 30 personen per bus en een tweetal luxe auto's.

Wat de tram is voor de grote steden, is de autobus voor Sliedrecht, omdat binnen de gemeente door de Mij. Een buurttarief is ingevoerd. Voor elke afstand, mits binnen de gemeente, hoeft slechts 10 cent te worden betaald.

De tarieven zijn per kilometer lager dan de overige diensten in Nederland en door een gunstige dienstregeling en prima materiaal maakt de busonderneming zich dienstbaar aan de ontwikkeling van deze streek.

Gebr. van Ballegooijen's Meelfabriek

In 1921 werd het grote fabrieksgebouw met terreinen door de tegenwoordige firmanten aangekocht uit de failliete boedel van de S.H.M. (red. Sliedrechtse Handels Mij).
Men ging zich toeleggen op de fabricage van veevoeders, speciaal in veekoekjes in briketvorm en samengestelde schilfers voor melkvee.

Het zich voortduren uitbreidende afzetgebied, maakten aanbouw noodzakelijk. ± 1000 m² naastgelegen grond werd aangekocht en in 1928 en 1929 onderging de fabriek een aanmerkelijke vergroting en werd een nieuw kantoorgebouw bijgebouwd. Het laden en lossen gebeurde door middel van een geheel elektrische los- en laadinrichting met z.g. transportbanden, die rechtstreeks naar de haven voeren. De fabriek heeft drie eigen en gecharterde motorvrachtboten in dienst. De levering in een groot gedeelte van Nederland gebeurt tevens door middel van een eigen autopark.

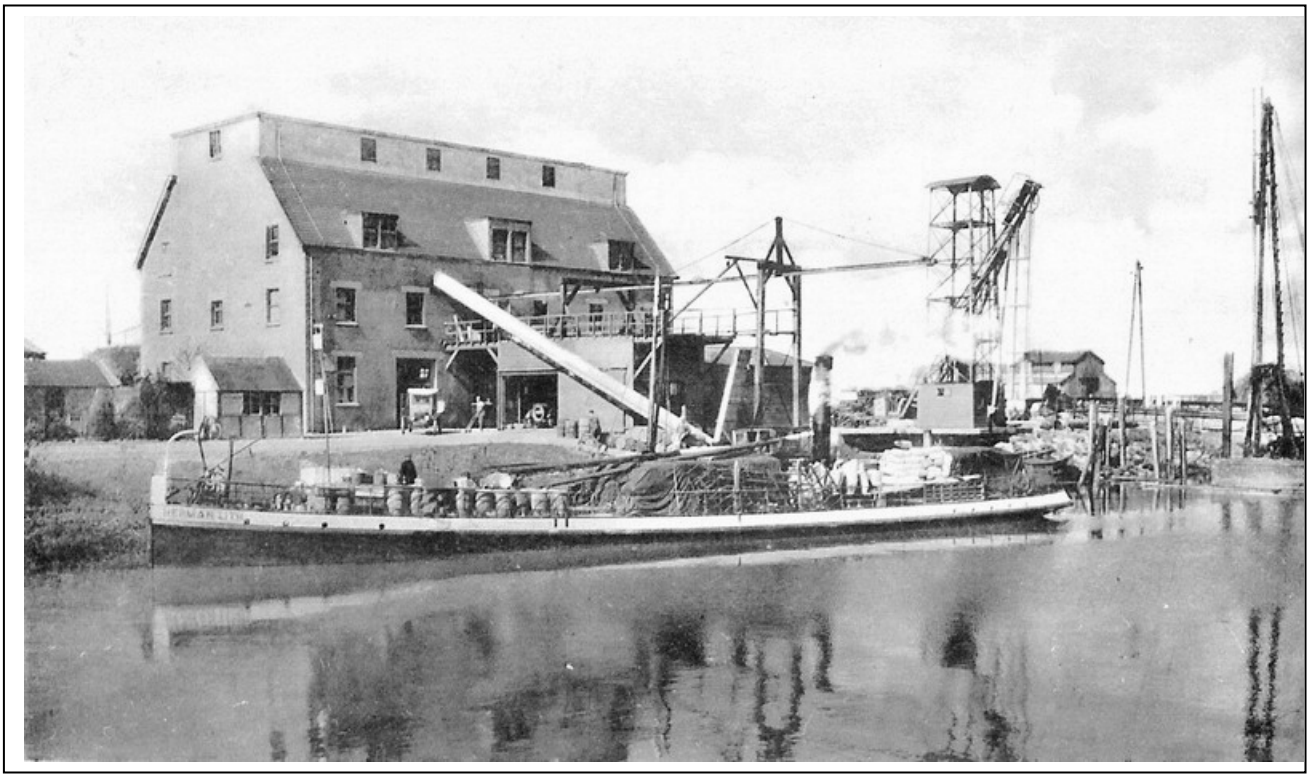

Gebr. van Ballegooijen's meelfabriek kan gerekend worden tot het best geoutilleerde fabriekencomplex van Sliedrecht, met een gestaag uitbreidende omzet en een produktievermogen, dat daaraan kan voldoen.

Bewerkt door Ina van 't Verlaat-de Goeij

Hulp gevraagd!

Op de foto hieronder ziet u een groep vrouwen bij een versierde wagen staan. De foto is gemaakt voor het voormalig slachthuis aan de Industrieweg. Het zou gaan om een opname van 8 februari 1938. Wie kan meer vertellen over de personen op de foto en wat de aanleiding was voor de versierde wagen in februari? Van de tweede foto willen wij graag weten wie er op staan en waar en in welk jaar de foto is gemaakt. Uw reacties graag naar info@historie-sliedrecht.nl

Sliedrechtse dierenvrienden in touw voor de vogels

Een artikel uit De Merwestreek van 7 februari 1963.

De onbarmhartige winter heeft in onze gemeente heel wat mensen in het geweer geroepen om zich daadwerkelijk in te zetten voor de dierenbescherming. Duizenden vogels zijn reeds de hongerdood gestorven, om nog maar niet te spreken van de vogels die in het ijs vastgevroren een vreselijke marteldood ondergingen. Het is daarom zo van harte toe te juichen dat onder leiding van de bestuursleden van de plaatselijke afdeling van de Dierenbescherming, bijgestaan door de gemeentepolitie en rijkspolitie te water en vele anderen, een vogelvoeder actie in onze gemeente is georganiseerd, die zijn weerga in ons land niet vindt.

Met alle mogelijke middelen wordt getracht de gezondheidstoestand van de dieren op peil te houden. Voor een en ander is een hele organisatie opgebouwd, die perfect werkt, dank zij de liefde voor de vogels van velen. Tijdens de eerste dagen ervan waren soms zes man 10 à 12 uur per dag bezig om het brood voor de vogels voor het nuttigen geschikt te maken. Alles geschiedde met de hand. Maar de nood maakte vindingrijk. Een elektrische broodsnijmachine werd uitgedacht en uitgeprobeerd en in samenwerking met directeur, leraren en scholieren van de Sliedrechtse Lagere Technische School in elkaar gezet op een volkomen beveiligde wijze. In deze machine worden 25 broden per minuut tot kruim versneden.

De heer Jan van Wijnen heeft zijn auto- lakkerij in wijk A in de avonduren afgestaan voor de voederbewerking van de vogels. Met recht kan worden gesproken dat de autolakkerij werd omgetoverd in een broodverwerkende industrie. Geen bakkerij. Voor de broden zorgen de plaatselijke bakkers en ook de scholieren, die iedere ochtend trouw resten brood mee naar hun respectievelijke scholen brengen. Dit wordt iedere ochtend door de politie opgehaald en bezorgd aan het centrale punt. Wanneer 's avonds de broodsnijploeg arriveert, zijn daar inmiddels ook de honderden broden van de bakkers bezorgd en kan de verkruimeling tot voer een aanvang nemen. Daarna wordt het voer gedrenkt in levertraan en vermengd met graan, vet en spek. Iedere avond kan men de "broodploeg" tot een uur of twaalf bezig zien.

Elke dag trekken drie à vier man eerst via de Baanhoekspoorbrug over het samengepakte ijs in de Merwede de Biesbosch in. Bepakt en beladen, want wegen zijn hier niet om gebruik te kunnen maken van vervoermiddelen. Zelfs met een slede zijn de vogelkolonies van vele soorten ganzen en eenden, wilde zwanen, meerkoeten, roerdompen, reigers en andere watervogels niet te bereiken. De afstanden moeten te voet worden afgelegd. Maar de dierenvrienden Van Woerkom, Van Gool, Vonk, Van den Dool, Buizerd, Van Wijnen of hoe ze ook heten, kennen geen vermoeidheid en geven zich voor het werk geheel. Ze weten dat het voederen nog weken zal moeten duren. Ook al valt de dooi morgen in. Het water zal pas geruime tijd na de intrede van de dooi weer op natuurlijke wijze de vogels voedsel kunnen verschaffen.

Van zilver naar zink: geld in oorlogstijd

Al vóór de Duitse inval begonnen de Nederlanders hun gouden en zilveren munten op te sparen. Onder dreiging van de oorlog waren namelijk de goud- en zilverprijzen sterk gestegen. Na mei 1940 kwamen er een tijdlang zelfs helemaal geen munten meer in het betalingsverkeer terecht. Om het tekort tijdelijk op te heffen werd er daarom de zogenaamde zilverbons in omloop gebracht, die de regering uit voorzorg al in 1938 had laten drukken. Deze zilverbons diende als wettig betaalmiddel en verving de rijksdaalder en de gulden. De verdwijning van het muntgeld werd ook opgevangen door het drukken (en zelfs typen) van noodgeld door gemeenten en bedrijven. Maar die situatie gold eigenlijk alleen voor de oorlogsdagen. Daarna herstelde het betalingsverkeer zich weer enigszins door de invoering van de zilverbons.

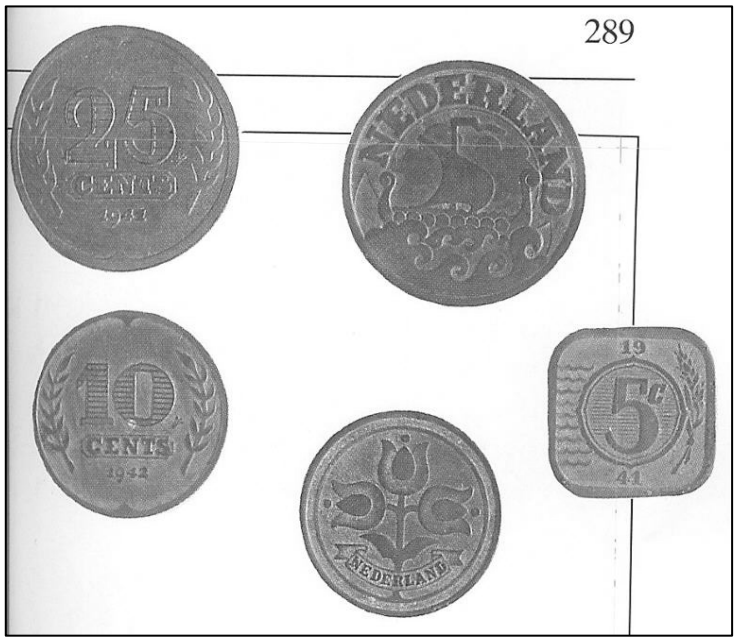

Bij de Rijksmunt in Utrecht ging men nog een half jaar door met het slaan van geld met daarop de beeltenis van koningin Wilhelmina. Dat was niet voldoende om in het tekort aan zilvergeld en pasmunt te voorzien. Dat gebrek deed zich vooral in 1941 gelden. Daar kwam nog bij dat de Duitsers van plan waren om de munten uit omloop te halen en het metaal te gebruiken voor de oorlogsvoering. Bovendien wilden ze de bij de Munt aanwezige metaalvoorraden in beslag nemen. De muntmeester, dr. W.J. van Heteren, had van dat voornemen lucht gekregen. Hij liet toen enorme aantallen kwartjes, dubbeltjes, stuivers en centen slaan. Op die manier kon hij op legale wijze zoveel mogelijk muntmateriaal uit de Munt laten verdwijnen. Dat betekende dat er een tijdlang zelfs in ploegendienst moest worden gewerkt om die klus te klaren.

Toen in juni 1940 de Duitsers de voorraden kwamen vorderen, bleek er bijna niets meer aanwezig. De Duitsers verklaarden op dat moment ook al het in omloop zijnde geld ongeldig. Er werd een inleveringsplicht ingesteld, maar daar hield vrijwel niemand zich aan. Zelfs de zware straffen waarmee werd gedreigd, veranderden aan die situatie niets. Dat kwam ook omdat de regering in Londen via Radio Oranje had laten weten dat al het geld gewoon zijn waarde zou blijven behouden. De bezetters wilden het oude geld door nieuwe munten van zink vervangen. Sinds 1941 stond het departement van financiën onder het beheer van de NSB'er mr. Rost van Tonningen. Hij gaf Nico de Haas, de hoofdredacteur van het weekblad Storm-SS, de opdracht om ontwerpen te maken voor het nieuwe geld. De Haas koos daarvoor 'oorspronkelijk Nederlandse zinnebeelden'. Die vertoonden wel enige overeenkomst met oud-Germaanse symbolen, althans dat dacht hij. Want toen eind 1941 enige proefexemplaren werden opgevraagd door Rijkscommissaris Seyss-Inquart, wees deze het ontwerp van het tiencentstuk af. Daarop stond een zogenaamde driekruinenboom afgebeeld. Volgens Seys-Inquart, zelf lid van de SS, was dat geen Germaans symbool, maar gewoon 'kitsch'.

Op dat moment waren er al maar liefst 53 miljoen munten met dat symbool -15.700 kilo- geslagen en netjes in zakjes afgeteld, die allemaal weer konden worden omgesmolten! Uiteindelijk werden er bijna 583 miljoen zinken munten geslagen, met een totaalgewicht van 1.9 miljoen kilo.

Een andere reden om het oude muntgeld in te trekken was dat de bezetter de band met het Koninklijk Huis wilde doorsnijden. Maar dat had een tegengesteld effect omdat de oude munten nu ook een propagandistische waarde kregen. Terwijl er op de nieuwe zinken munten allerlei opruiende taal werd gegraveerd, zoals 'weg met de NSB' en 'rotmof', gebruikte men het oude geld voor een ander doel. Er werden sieraden of gebruiksvoorwerpen van gemaakt door de beeltenis van de koningin uit te zagen. Of er werd een sigarettendover van gemaakt, waarvan de waarde overeenkwam met zes-en-een-kwart cent, een spottende verwijzing naar Seys-Inquart.

Toch verscheen er ook officieel geld met de beeltenis van een lid van de Koninklijke familie. Het was namelijk erg moeilijk om tijdens de oorlog voldoende bankbiljetten in omloop te brengen. Niet alleen was er gebrek aan papier en inkt, maar ook heerste er een tekort aan vakkundige drukkers. Dat had tot gevolg dat steeds vaker gebruik moest worden gemaakt van reserve- en hulpbiljetten die voor een deel al voor de oorlog waren ontworpen. In 1943 was de situatie zelfs zo nijpend dat een reservebiljet met de afbeelding van koningin-moeder Emma in omloop werd gebracht.

Een ander biljet droeg het portret van een anoniem meisje, waarin kenners echter een prinses van Nassau-Diets herkenden. Maar aan één kenmerk viel op te maken dat het geld in de oorlog was gedrukt. De handtekening van de president van de Nederlandse Bank, mr. L.J.A. Trip, die ontslag had genomen, was vervangen door die van zijn opvolger, Rost van Tonningen.

Spoorwegongeval te Sliedrecht

Overgenomen uit het blad Spoorwegongevallen in Nederland 1839 – 1993, geschreven door R.T. Jongerius.

IJver en accuratesse

Op 27 november 1942 deed te Sliedrecht van 7.45 tot 18.00 uur de 1ste haltechef J. van der Kreeft dienst als treindienstleider. Stationsambtenaar A. Otten had dienst van 16.00 tot 22.15 uur. Hij was belast met de loketdienst en de assistentie van de treindienstleider. Na het doorrijden van trein 10814, volgens dienstregeling om 18.11 uur, zou hij de dienst van treindienstleider van Van der Kreeft overnemen. Tot dat moment mocht hij als assistent formeel alleen met toestemming of in opdracht van Van der Kreeft veiligheidshandelingen in verband met de treinenloop verrichten. Beide mannen waren bevoegd als treindienstleider en het is dus niet onbegrijpelijk dat Otten aan Van der Kreeft op sommige momenten ongevraagd hulp bood. In het verslag van het door NS ingestelde Gemeenschappelijk Onderzoek wordt gesproken over 'de zeer laakbare gewoonte', waaruit wel blijkt dat dit geval niet op zichzelf stond maar een algemeen gebruik was. Voorts meldt het verslag: 'Hoewel dit tegen het tijdstip van overgave dienst geschiedde en daardoor meer verklaarbaar, blijft het….ook in dit geval af te keuren'. Deze formeel verboden, maar bij het personeel ingesleten gewoonte leidde in dit geval tot een communicatiestoornis, die mede tot het ongeval zou bijdragen.

Het station Sliedrecht ligt aan de westelijke Betuwelijn Dordrecht – Geldermalsen. Tegenwoordig is deze lijn geheel enkelsporig. Van 1913 tot het einde van de Tweede Wereldoorlog was het gedeelte Sliedrecht – Gorinchem dubbelsporig. In 1942 was er tussen Dordrecht en Sliedrecht telegrafisch blokstelsel, met als tussenblokpost de brugpost Het Wantij. Tussen Sliedrecht en Giessendam (voluit: Giessendam/Neder Hardinxveld) was er blokstelsel met bloksloten. De beveiliging van Sliedrecht dateerde uit 1913 en was ingericht volgens de regels van de HSM uit die tijd. Er was een post T (treindienstleiding) in het stationsgebouw aan de zijde Giessendam en een post I aan zijde Dordrecht van het emplacement. Zowel het blokstelsel naar Giessendam als dat naar Dordrecht werden bediend in post T. Om treinen binnen te nemen uit de richting Giessendam moest post I aan post T toestemming geven door middel van een zogeheten treinrichtingsvenster. Hiermee legde post I in zijn eigen gebied een aantal wissels vast. Post T kon het inrijsein pas op veilig stellen nadat hij het treinrichtingsvenster vrij had gekregen.
In het bedieningsvoorschrift voor Sliedrecht was (standaard) voorgeschreven dat de handle toestellen na iedere treinbeweging zoveel mogelijk in de normale stand moesten worden teruggebracht. Dat betekende dat post T dus het treinrichtingsvenster na aankomst van de

trein moesten teruggeven aan post I en dat post I dus voor iedere treinbeweging opnieuw toestemming moest geven. De slechte gewoonte was echter ontstaan om het treinrichtingsvenster voor binnenkomst van Giessendam op spoor II niet terug te geven. Dit is in zoverre verklaarbaar omdat bijna alle treinen over dit spoor doorliepen naar Dordrecht. Alleen als er een trein binnen moest komen op zijspoor 3, werd het venster teruggegeven. Zoals we zullen zien, kon stationsambtenaar Otten als gevolg van deze verkeerde gewoonte de misgreep maken die tot het ongeval leidde.

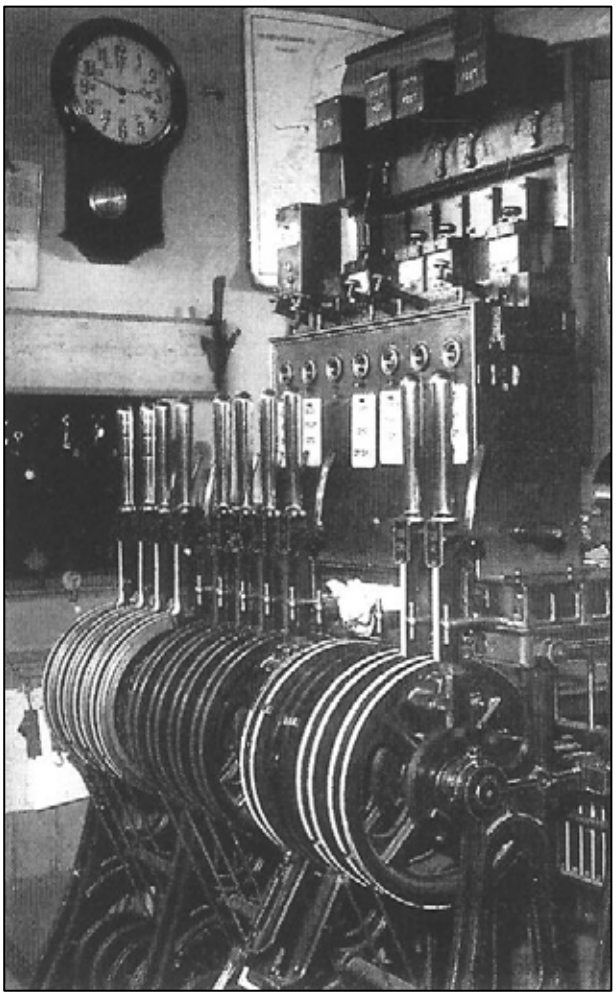

De treinen die bij het ongeval een rol speelden, waren trein 3168 Nijmegen – Dordrecht, trein 3171 Dordrecht – Nijmegen en werkliedentrein 10814 Leerdam – Rotterdam DP.
Trein 3168 was om 18.03 uur met 4 minuten vertraging te Sliedrecht aangekomen. De blok- en seinhandelingen na aankomst van trein 3168 werden verricht door Van der Kreeft. Kort na aankomst van trein 3168 vroeg Giessendam om ontblokking voor 10814, waarop Van der Kreeft het ontblokvenster drukte. Onderwijl nam Otten buiten de plaatsbewijzen van de reizigers van trein 3168 in. Na behandeling kon trein 3168 niet naar Dordrecht vertrekken omdat de kruising met trein 3171 moest worden afgewacht. Deze was om 18.06 met 16 minuten vertraging uit Dordrecht vertrokken.

Na het gereed zijn van trein 3168 nam Van der Kreeft weer plaats aan zijn schrijftafel, die achter de handle inrichting stond en ging Otten weer verder met zijn werk aan het loket. Op het luiden van de schel van het telegraaftoestel begaf Otten zich naar het toestel. Hij verwachtte een afseintelegram voor trein 3171 en stelde daarom de commutator van het telegraaftoestel op de richting 'post brug Wantij'. Hij kreeg geen schrift op de band; de trein was immers al om 18.06 uur vertrokken, terwijl Otten nog op het perron was. Vermoedelijk heeft hij daarna de commutator op de richting Giessendam gesteld; achteraf wist hij zich dat niet met zekerheid te herinneren. Daarop verscheen wel schrift op de band, echter moeilijk leesbaar – zelfs gedeeltelijk *on*leesbaar. Het telegraaftoestel te Sliedrecht bleek vaker niet goed te werken; het was nog die ochtend nagezien!
Het schrift op de band was afkomstig van station Giessendam dat trein 10814 afseinde. Omdat Otten de band niet kon lezen, antwoordde hij niet met 'begrepen', maar met 'tfn' (= telefoon). Daarop seinde Giessendam een vraagteken waarop Otten nogmaals 'tfn' seinde. Inmiddels was het 18.10 uur. Daarop volgde een telefoongesprek van Otten met de 1ste haltechef van Giessendam, Kuiper. Volgens Kuiper vroeg Otten Çhef, is het niet 18.09 uur', waarop Kuiper antwoordde 'Ja, Otten het is 18.09 uur'. Na het ongeval kon Otten zich de precieze bewoordingen niet herinneren. Otten was geheel gefixeerd op trein 3171.

Omdat hij op het perron was toen Van der Kreeft Giessendam ontblokte voor trein 10814, had hij van deze hele trein geen weet. Omdat hij over de telefoon geen treinnummer vroeg en ook niet op de commutator van de telefoon had gelet, meende hij nu dat hij van Het Wantij de doorrijdtijd van trein 3171 had vernomen.

Daarop ging Otten aan de slag om het vertrek van trein 3171 naar Giessendam voor te bereiden. Gebruikelijk was om na het 'af' zijn van een trein van Het Wantij ontblokking aan Giessendam te vragen en na verkregen ontblokking uitrijsein B1 richting Giessendam met het handle op post T op veilig te stellen. Tegelijkertijd of even later gaf post T dan het aankomstvenster aan post I waardoor deze het inrijsein zijde Dordrecht op veilig kon stellen. De ontblokking voor trein 3171 behoefde ditmaal niet meer aan Giessendam te worden gevraagd. Bij het blokken achter trein 3168 had Giessendam per ongeluk eerst het ontblokvenster gedrukt. Deze vergissing was door haltechef Kuiper van Giessendam per telefoon aan Sliedrecht doorgegeven en aan Otten bekend.

Otten liet na om het aankomstvenster aan post I te geven. Het inrijsein zijde Dordrecht werd dus niet op veilig gesteld. Ook het uitrijsein B1 zette hij niet op veilig. Wel zette hij het met één handle tussenruimte daarnaast gelegen inrijsein A2/Av van Giessendam op veilig. Vermoedelijk heeft hij dus bij vergissing het verkeerde handle gegrepen. En omdat het treinrichtingsvenster voor spoor II niet aan post I was teruggegeven, was dit inrijsein vrij bedienbaar en kon hij het handle omleggen.

Trein 10814 kon dus nu met veilig sein binnenrijden op het nog door trein 3168 bezette spoor II. Omdat trein 10814 normaliter niet te Sliedrecht stilhield, behoefde deze geen vaart te minderen. In grote duisternis botste trein 10814 met een snelheid van zo'n 60 km/uur achterop trein 3168.
Een postconducteur van trein 3168 en elf reizigers van trein 10814 werden direct gedood. Vele reizigers werden ernstig of licht gewond. Daarvan overleden er nog zes op weg naar of kort na aankomst in het ziekenhuis, zodat het aantal doden uiteindelijk 18 en het aantal gewonden uiteindelijk 42 bedroeg. Daarmee staat dit ongeval nummer vier op de ranglijst van ernstige ongevallen, na Harmelen 1962, Weesp 1918 en Schiedam 1976.

Vier rijtuigen werden min of meer verbrijzeld, van drie rijtuigen werden de kopwanden ingedrukt. Alle sporen werden door wrakhout en ontspoord materieel versperd. Op 29 november waren aan het eind van de dag alle versperringen weer opgeruimd.

Al met al kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat stationsambtenaar Otten op 27 november 1942 zijn hoofd niet echt bij zijn werk had. Daarvoor maakte hij te veel vergissingen achter elkaar. Zo blijft het onbegrijpelijk waarom hij wel het uitrijsein B1 op veilig wilde stellen maar aan post I geen toestemming gaf om het inrijsein op veilig te stellen. Maar zoals al aangegeven waren er wel verschillende factoren die zijn vergissingen in de hand werkten. Allereerst het feit dat Van der Kreeft hem niet op de hoogte stelde van het feit dat er voor trein 10814 ontblokt was. Ten tweede de ingesleten gewoonte om bij overgave van de dienst de nog dienst doende treindienstleider al vast terzijde te staan, ook al is de dienst nog niet formeel overgedragen. Ten derde de verkeerde gewoonte om het treinrichtingsvenster na aankomst van de trein van Giessendam niet terug te geven aan post I. Otten was uiteraard verantwoordelijk voor de door hem gemaakte fouten, maar voor dit soort disciplinaire zaken was toch allereerst de haltechef Van der Kreeft verantwoordelijk.

Tenslotte moet het niet goed functionerende telegraaftoestel worden genoemd. Voor wat betreft de communicatie met station Giessendam kan men daar de schouders over ophalen. Er was immer het blokstelsel met blokvensters en daarnaast was er altijd nog te telefoon. Anders ligt het met de communicatie richting Het Wantij en Dordrecht. Hier maakte het telegraaftoestel onderdeel uit van het blokstelsel en was het goed functioneren dus essentieel voor de veiligheid van het treinverkeer.
Het verslag van het Gemeenschappelijk Onderzoek bevat een afschrift van de telegraafband van Sliedrecht van 27 november 1942. Grote stukken zijn inderdaad onleesbaar. Het is een wonder dat alleen al hierdoor niet eerder een ongeluk is gebeurd.

Ingezonden brief van de heer M. Bakker uit Badhoevedorp.

4 augustus 2007

Naar aanleiding van de plaatsing van een ingezonden brief van Mevr. Nieuwkoop-Maat wil ik best hierop reageren. Als rasechte Sliedrechter wil ik enkele aanvullingen doen om te laten zien wie Marius Bakker nu is.

Na te zijn geboren in de stoep (Parijs) wijk C 491 en later opgegroeid in deze omgeving kwam ik terecht op het (kak)kleuterschooltje van Juf Kerkhof. Daar heb ik toen ook Aad (Brammetje) v.d. Heuvel leren kennen. Hij woonde toen naast Huize Zonne Winde, de eerste huizen van wijk D. (rivierkant)

Velen zullen zich afvragen, wie is Marius.
Om dit te verduidelijken ben ik beter bekend als de witte Bakker, mijn broer was de zwarte Bakker, bekend onder de namen van Moas en Aai (Arie).

Bijgaand een foto van ons beiden gemaakt op de verhoogde stoep van de fam. Stuy in 1939, aan de linker kant de ingang van school V. De foto met alle leerkrachten van school V is voor mij onvergetelijk omdat zij mij het goede hebben bijgebracht ondanks de kolendamp. (in het stro gelegen van de nieuwe school)
Tevens stuur ik nog een foto uit de oorlogstijd toen we nog van alles deden om aan eten te komen, wat we precies schoon zitten maken weet ik niet meer maar het is achter de boerderij van C. Aantjes bij de zwarte schuur in wijk C aan de wel, met v l n r Geertje Aantjes, Mevr. Aantjes (Teuntje), Johan Wieringa, ik zelf, ? Wieringa, Marry Aantjes Broere, ? Wieringa en Nel de Bruin.

Na de oorlog samen met Johan Wieringa, met paard en wagen kleding en schoeisel opgehaald voor de actie HARK (Hulp Actie Rode Kruis). Een foto hiervan is onvindbaar.

Met veel interesse het opgestuurde nummer 46 gelezen te hebben, met als gevolg dat de verdere nummers welkom zijn, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,
M. Bakker

Onderwijs in Sliedrecht door de jaren heen …

We richten ons voor de derde maal op de scholen van de "Vereniging van het Christelijk Onderwijs". Als bron gebruiken we de jubileumuitgave, geschreven in 1993, door J. L. de Vries.

We eindigden de vorige maal met de zin: "Tijdens de algemene ledenvergadering van 15 april 1929 werd besloten een nieuwe school, de Prinses Julianaschool, te bouwen.

1930 - 1940

In **1930** werd de heer P. den Toom hoofd van de Veereschool. Hij bleef tot 1946, waarna hij hoofd werd van de Prinses Julianaschool tot 1963.
Met recht kan gesteld worden dat hij een belangrijke invloed heeft gehad op het onderwijsgebeuren binnen onze vereniging, maar ook in de Sliedrechtse gemeenschap.

Hij was:
* één van de oprichters van het CJMV Gebouw;
* kerkvoogd van de Nederlandse Hervormde kerk;
* voorzitter van de kiesvereniging CHU en
*lid van de commissie schoolverzuim.

School B 76 noemde men in het vervolg school B 133 (Wilhelminaschool).

Op deze school werkten naast schoolhoofd Den Toom de volgende de leerkrachten: G. van Ballegooijen; A. Jongeneel; A. van Neutegem; K.L. Stam; G.B. van der Vlies en Th.G. van der Vlies.

In **1931** bouwde men aan de Merwestraat de Prinses Julianaschool voor de som van f 75.000,- en tevens nog f 9.000,- voor de daarbij horende schoolwoning. De heer Snijders ging van zijn school C46a, tegenover de Grote Kerk, later C12, naar de nieuwe school.

In **1932** verhardde men de Sliedrechtse dijk voor het eerst met asfalt. Dit gaf de schoolwerkvrouwen heel wat minder werk. In dit jaar startte de eerste Christelijke bewaarschool in een lokaal van de Julianaschool met 40 kleuters.

Ondervraging…
In **1938** was er een bespreking met de Chr. Gereformeerde Schoolvereniging. Men kwam tot overeenstemming een Chr. Gereformeerd onderwijzer te benoemen binnen onze vereniging en wel de heer De Vendt.

Uit de notulen van 7 maart 1938:
"Ds. Smits ondervraagt de heer De Vendt op principiële gronden; er wordt lang stil gestaan bij de mening van de heer De Vendt omtrent de kinderen des verbonds en of zij objectief of subjectief deel hebben aan dit verbond. "

In **1939** waren er van de 682 leerlingen 132 Chr. Gereformeerd.
In **1940** werden de verdere besprekingen met de Chr. Gereformeerde vereniging afgebroken, omdat er punten waren waarover men het niet eens kon worden. Dit ging vooral om de leer van de verkiezing of algehele verzoeningsleer. Veel Chr. Gereformeerd leerlingen gingen hierna geleidelijk over naar de Gereformeerde school (later Groen van Prinstererschool).

De oorlogsjaren 1940 - 1945

Wilhelminaschool midden jaren '40

Welke scholen waren er:
* B 133; na de oorlog de Prinses Wilhelminaschool, hoofd de heer P. den Toom.
* C 143; na de oorlog de Prinses Beatrixschool, hoofd de heer T. Dek.
* De Prinses Julianaschool, met als hoofd de heer N. Desjardijn.

Plankenschool…

Over de naam Prinses Julianaschool moest van de bezetter een plank getimmerd worden; om die reden werd in de volksmond over de *"Plankenschool"* gesproken. In 1941 vroeg het ministerie op te geven hoeveel Joodse kinderen er op school zaten. Het bestuur besloot hieraan niet te voldoen. Daar de gemeente wel opgave had gedaan werd na een hernieuwd bevel tot opgave overgegaan. Door het ministerie werd aanbevolen Duits te geven. Nagegaan moest worden welke Joodse boeken er op school waren.

In **1942** waren er langere vakanties in verband met een gebrek aan kolen. De kringleider van de NSB verzocht platen van de jeugdstorm te mogen ophangen in de scholen. Dit verzoek werd afgewezen.

In **1943** was er in verband met de oorlogstijd geen viering van het 50-jarig jubileum van de schoolvereniging. De Julianaschool werd gevorderd door de Duitsers voor de Kriegsmarine. De schoolkinderen werden over de andere scholen verdeeld.

In **1944** werden de scholen gedeeltelijk gesloten waardoor er maar zeer beperkt onderwijs gegeven kon worden. In de wintermaanden waren er bijna geen kolen meer zodat "vrij af' gegeven moest worden. In de scholen B 133 en C 143 installeerde men gaarkeukens in verband met de algemene voedselverstrekking.

Klompen...

Door het nijpend gebrek aan kousen en stopmateriaal mochten de kinderen van de bovenverdieping in school C 143 hun klompen aan houden, dit tot grote ergernis van het schoolhoofd de heer Dek.

De bevrijding was op komst.
De scholen werden in april **1945** weer ingericht voor gebruik. Er was veel oorlogsschade waarna er in de volgende jaren een schadeloosstelling volgde. Op 17 mei 1945 belegde het bestuur de eerste bestuursvergadering in vredestijd. Ds H.v.d. Akker las Psalm 28.

Na de oorlog 1945-1950

De vereniging had grote zorgen gekend. De verenigingskas was leeg. Omdat men niet conform de richtlijnen van de bezetter personeel had benoemd, waren de subsidies

ingetrokken.

Aan de onderwijzers De Vendt en Struijk werd verlof verleend om hulp te verlenen aan de Binnenlandse Strijdkrachten.

School C 143 brandt af
In juni **1945** brandde de school van meester Dek geheel af. Er ontstonden grote problemen voor de leerlingenopvang. De kinderen werden verspreid over diverse scholen.
De eerste begroting voor de nieuwe Prinses Beatrixschool bedroeg f 49.500,-
Niet alleen de brand gaf het bestuur veel zorgen. Er waren ook andere belangrijke beslissingen te nemen.

Zorgen om de jeugd
We citeren uit de toespraak van de heer Dek, gehouden tijdens de ouderavond 16 oktober **1945** in het CJMV gebouw:
"We moeten weer aan den arbeid en we dienen onze kinderen weer te wennen aan orde en regelmaat. En zo moet er weer een rustige sfeer komen in onze gezinnen. Spreker hoorde 's avonds om ongeveer 9 uur jonge meisjes tot elkaar zeggen:"Naar huis? Wat moet je thuis doen?"
"Zie als onze jonge menschen het thuis niet meer kunnen vinden, dan is het treurig gesteld. De straat is een geweldige concurrent van school en huis. 't Was te wenschen dat de vrijheid van de minderjarige jeugd na zonsondergang beperkt werd, liefst door de ouders zelf en anders door de macht van de overheid".

Op deze ouderavond kwam ook het volgende naar voren: Er werd gecorrespondeerd! Het volgende briefje werd onderschept. *" Lieve Janny, ik kan om half vier niet met je mee, ik moet gras snijden voor de konijnen. Een dikke …!"*

In **1947** waren de volgende leerkrachten aan de drie Christelijke scholen verbonden:

*** (Prinses Julianaschool.)**
P. den Toom 49 jaar, Merwestraat 18.
Schoolhoofd.
I. E. de Heer, 44 jaar, Burg. Drijberplein 39.
J. M. van Geet, 31 jaar, C 296.
W. de Vendt, 42 jaar, Burg. Drijberplein 37.
A. Buitendijk, 23 jaar, Zwijndrecht
W. Krijnen, 39 jaar, Dordrecht.
P. E. Klaaysen, 21 jaar, Dordrecht.

*** Wilhelminaschool (B 133)**
A. Koning, 37 jaar, B 137. Schoolhoofd.
G. Hoeflaak, 43 jaar, Julianastraat 70,
M. J. Laanbroek, 46 jaar, Merwestraat 39.
K. L. Stam, 43 jaar, Merwestraat 39.
T. Monster, 31 jaar, Trompstraat 27.
G. B. van der Vlies, 36 jaar, Burg. Drijberplein 43.
Th. G. v. d. Vlies, 37 jaar, Burg. Drijberplein 49.

*** School Dek (C143)**
T. Dek, 53 jaar, C 141. Schoolhoofd.
A. C. Struijk, 42 jaar, Rembrandtlaan 27.
W. den Braanker, 21 jaar, Kroonstraat 4.
G. van Meerkerk, 26 jaar, Oosterbrugstraat 37.
N. Vermeer, 36 jaar, Merwestraat 42.
I. A. H. Bergsma, 44 jaar, Oosterbrugstraat 35

Meester Monster …

Juffrouw Laanbroek …..

Juffrouw Stam….

Zoekplaatje uit de oude doos

Uw vereniging beschikt over een schatkamer foto's. Soms hele fraaie exemplaren. Helaas weten we niet altijd wie er op zijn afgebeeld. Daarom vragen wij u om met ons mee te denken wie er op deze foto's staan. En misschien weet u ook wel waar en wanneer de foto's genomen zijn. Tips info@historie-sliedrecht.nl

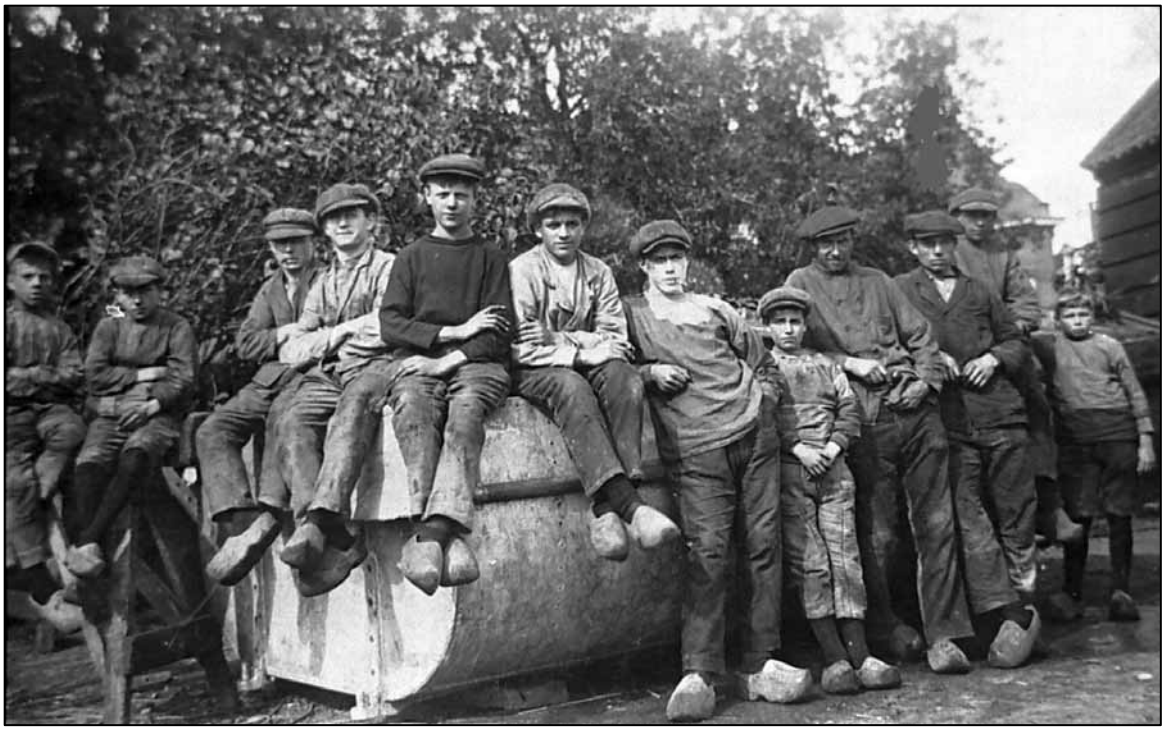

Kerken naast (uit) de Nederlands Hervormde kerk.

Door: Jan van Leeuwen

In de 19e eeuw hebben er in kerkelijk Nederland nogal wat veranderingen plaats gevonden. Het gaat niet om de mooiste bladzijde uit de kerkgeschiedenis. Wel moet gesteld worden dat ondanks de scheidingen en scheuringen in de kerk de weg van het **geloof is open gebleven.** Daarmee is duidelijk dat de kerk, hoe jammerlijk verscheurd, meer is dan een menselijke instelling.

ds. Esselink

Na het plotselinge vertrek van ds. J.R. Dijkstra wordt op 16 februari 1890 een nieuwe predikant bevestigd, ds. G.W.H. Esselink komende uit Broek op Langedijk.
Als aanhangsel in de kerkenraadsnotulen wordt vermeld:

"Dat ds. Esselink in den morgen uren alhier is bevestigd op zondag den 16e Februarij door zijn Eerw. zwager ds. J. Breukelaar te Leens naar aanleiding van Jesaja 52 : 7.
= Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die den vrede doet hooren. =
En des avonds verbond onze leeraar zich plechtig aan de gemeente met de woorden uit
2 Tessalonicensen 3 : 1 = Voorts, broeders, bidt voor ons, opdat het woord des Heeren zijne loop hebbe, en verheerlijkt worde ook bij u; =
Een grote scharen zoowel s'morgens als s'avonds was daarbij tegenwoordig. Ook de burgemeester, J.A. Van Haaften en de heren wethouders Seret en Kalis waren hierbij aanwezig. Dat de Heere zegene verder door hem en ons alle te zamen tot de roem zijns grote naams en tot zaligheid veler ontsterfelijke zielen, is onze harte wensch".

Op 8 Juli 1890 verzoekt een commissie van de Jongelingsvereniging of zij op de kerkenraad mochten komen. Ze spreken over de toestand van het kerkorgel. Volgens hen is die zo slecht dat er elk ogenblik iets kan opdoen, zodat het orgel niet meer te gebruiken is. (er staat niet wat er kan gebeuren).
Deze commissie willen gelden gaan inzamelen voor reparatie of een nieuw orgel. De kerkenraad stemt in. De predikant zal vanaf de kansel de gemeente bekend maken dat genoemde commissie zal rondgaan om gelden in te zamelen. Een zuster uit de gemeente biedt fl.1000,00 ter leen aan tegen 4% rente per jaar en een jaarlijkse aflossing van fl.100,00.

In het verslag van de kerkenraad van 6 oktober 1890 staat: De kerkenraad heeft met algemene stemmen besloten een orgel te kopen bij den Heer Bijlaart te Dordrecht voor een bedrag van fl. 1925,00 en hem ook daarvoor het oude orgel af te staan. Dit is alles wat er over het orgel in de notulen vermeld staat.

In de "Zondagsbode" voor Sliedrecht en omstreken staat bij de predikbeurten vermeld dat er woensdagavond 11 maart 1891 om half zeven er een bijeenkomst is t.g.v. de inwijding van het nieuwe orgel. Sprekers zijn ds. Esselink en ds. Egelberts uit Giessendam.

Volgens overlevering zou het orgel afkomstig zijn uit een kapel van een oud klooster en dateren uit de 17e eeuw. Diezelfde overlevering verhaalt dat in de strenge winter van 1890-91 dit orgel over de dichtgevroren rivier van Dordrecht naar Sliedrecht is vervoerd.
In 1931 is dit orgel mee verhuisd naar de nieuwe kerk aan de Oranjestraat. Het is later wel wat uitgebreid, maar het geheel is volgens deskundige een instrument waar we erg zuinig op moeten zijn.

Het jaar 1892 is in de vaderlandse kerkgeschiedenis een bijzonder jaar. De kerken, ontstaan uit de Doleantie (1886) en de kerk ontstaan uit de Afscheiding (1834) gaan samen onder een nieuwe naam de Gereformeerde kerk in Nederland.

Op 11 juli 1892 besluit de kerkenraad van de Chr. Geref. Gem. te Sliedrecht dit besluit te volgen, zodat vanaf die datum wordt gesproken over de Gereformeerde kerk te Sliedrecht. Plaatselijk had dit geen gevolgen omdat er in ons dorp geen Doleantie heeft plaats gevonden.

Zeer streng zijn de winters van 1890-91 en 1892-93. Met het oog op de felle koude wordt de diakenen verzocht een buitengewone uitdeling te doen aan de armen der gemeente.

Wie deden er in 1894 belijdenis? Na onderzoek door de kerkenraad worden toegelaten: J.van Bergeijk, B.J.v.d.Vlies, P. Veldhuizen, G. Elzenaar, T. Baars, P.v.d.Graaf, Jannetje de Leege, Mijntje J. Bruigom, Jannigje J. Kramp, Johanna A. Hartog, Grietje de Jong, Wilhelmina Wildeman, Adriana C. Hofman, Pietje v.d.Graaf, Pietje Visser, Grietje Bons, Wilhelmijntje v. Zon, Cornelia Kraaijeveld en Barbera de Haan.
In de notulen worden de jonge dochters met hun voornaam genoemd, maar de jongelingen niet! Maar ja, emancipatie was toen nog niet aan de orde.

Zuinigheid met energie was ook toen al aan de orde. De kerkenraad geeft de koster opdracht de gaslampen in de kerk pas open te draaien als de voorlezer op zijn plaats staat. Een opmerkelijk soort 'zuinigheid' lezen we in november 1894. Er was een grote gift ontvangen Tweehonderd gulden met een bijzondere bepaling. "Voor nieuwe lampen in de kerk. Mochten echter de onkosten minder zijn dan genoemde gift, dan moet het overschot terug betaald worden".

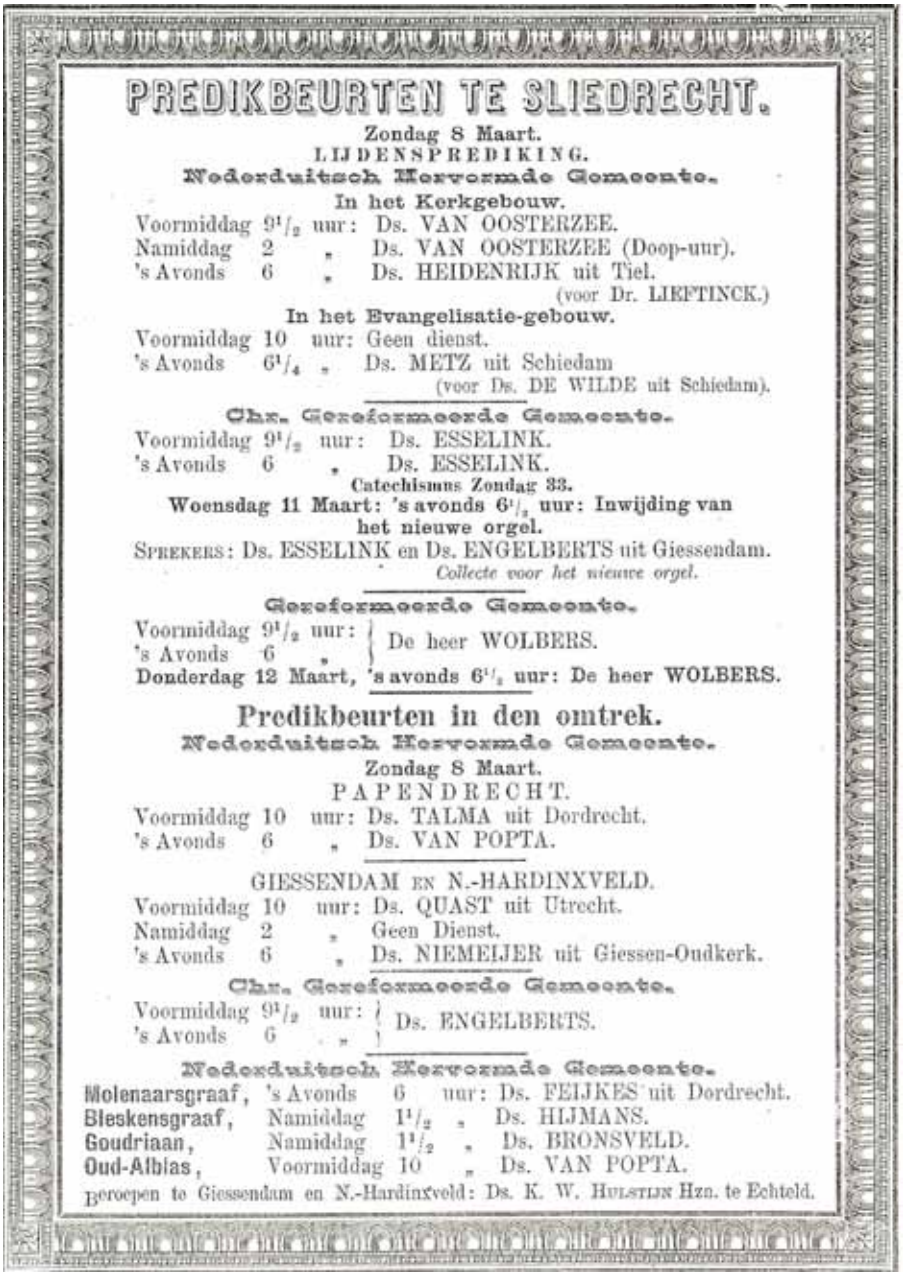

PREDIKBEURTEN TE SLIEDRECHT.

Zondag 8 Maart.
LIJDENSPREDIKING.
Nederduitsch Hervormde Gemeente.
In het Kerkgebouw.
Voormiddag 9½ uur: Ds. VAN OOSTERZEE.
Namiddag 2 „ Ds. VAN OOSTERZEE (Doop-uur).
's Avonds 6 „ Ds. HEIDENRIJK uit Tiel.
(voor Dr. LIEFTINCK.)
In het Evangelisatie-gebouw.
Voormiddag 10 uur: Geen dienst.
's Avonds 6¼ „ Ds. METZ uit Schiedam
(voor Ds. DE WILDE uit Schiedam).

Chr. Gereformeerde Gemeente.
Voormiddag 9½ uur: Ds. ESSELINK.
's Avonds 6 „ Ds. ESSELINK.
Catechismus Zondag 33.
Woensdag 11 Maart: 's avonds 6½ uur: Inwijding van het nieuwe orgel.
SPREKERS: Ds. ESSELINK en Ds. ENGELBERTS uit Giessendam.
Collecte voor het nieuwe orgel.

Gereformeerde Gemeente.
Voormiddag 9½ uur: } De heer WOLBERS.
's Avonds 6 „ }
Donderdag 12 Maart, 's avonds 6½ uur: De heer WOLBERS.

Predikbeurten in den omtrek.
Nederduitsch Hervormde Gemeente.
Zondag 8 Maart.
PAPENDRECHT.
Voormiddag 10 uur: Ds. TALMA uit Dordrecht.
's Avonds 6 „ Ds. VAN POPTA.

GIESSENDAM EN N.-HARDINXVELD.
Voormiddag 10 uur: Ds. QUAST uit Utrecht.
Namiddag 2 „ Geen Dienst.
's Avonds 6 „ Ds. NIEMEIJER uit Giessen-Oudkerk.

Chr. Gereformeerde Gemeente.
Voormiddag 9½ uur: } Ds. ENGELBERTS.
's Avonds 6 „ }

Nederduitsch Hervormde Gemeente.
Molenaarsgraaf, 's Avonds 6 uur: Ds. FEIJKES uit Dordrecht.
Bleskensgraaf, Namiddag 1½ „ Ds. HIJMANS.
Goudriaan, Namiddag 1½ „ Ds. BRONSVELD.
Oud-Alblas, Voormiddag 10 „ Ds. VAN POPTA.
Beroepen te Giessendam en N.-Hardinxveld: Ds. K. W. HULSTIJN Hzn. te Echteld.

Er werd goed nagegaan of ieder wel trouw de kerkdiensten (toen zei men Godsdienstoefeningen) bezocht. Trouwens het gehele leven van de gemeenteleden werd in de gaten gehouden. De ouderlingen bezochten de mensen en rapporteerden. Zij werden dan vermaand en als er geen verbetering was, kwamen ze onder censuur of werden geschrapt als lid. Op een zondag in juni 1893 werden een aantal namen van de kansel afgekondigd met het verzoek aan de gemeente om voor hen te bidden in het vertrouwen dat de Heere hen van hunne dwaling zal terugbrengen.

Maar ook de armen werden niet vergeten in de vorm van b.v. "mondbehoeften en brandstof".
Een ander gegeven b.v. "De wed. v.H. komt in de vergadering met dankbetuiging voor de ondersteuning tijdens haar weduwenstaat, maar zij verzoekt om nog deze week haar ondersteuning te mogen ontvangen dewijl ze nog niet hertrouwd was en dus nog zonder verdiensten was"!

Naast goede berichten over de gemeente, was er ook een aantal leden die ds. Esselink verweten niet de volle raad Gods te verkondigen. Zij missen het bevindelijk karakter en gaan nu naar de Chr. Geref. Kerk te Baanhoek. Zij worden ambtelijk bezocht, doch verschillende volharden in hun dwaling. Br. K. wordt door de ouderlingen vermaand wegens te weinig kerkbezoek, hij geeft een bijzondere reactie = niets tegen den Leeraar te hebben, maar tegen de kerkeraad , die zoo licht zijn als een veer en daarom zulke lichte predikanten beroepen. Hij wil niet naar Van Drunen (Chr.Geref), omdat die te overgeestelijk is..... maar hoort hem liever als ds. Esselink !! =

Een gift voor de Armen van br. de J. (fl.15,00). Uit dankbaarheid daarvan werd aan elke bedeelde fl.1,25 wordt uitgekeerd

Er werd gesproken dat op den Dag des Heeren voor het aangaan der kerk, zoveel gebruik of liever misbruik gemaakt wordt van het staan praten over allerlei zaken voor het kerkgebouw .
Het op den dijk 'guns' en weder loopen van jongens en meisjes met gelach en gegil, ook bij het uitgaan der kerk, dit tot aanstoot van veele leden der gemeente en zelfs voor de wereld. Tot genoegen van de kerkeraad zal de predikant vanaf den kansel op deze misstand wijzen.

Tussendoor wil ik de lezers waarschuwen dat men een vertekend beeld kan krijgen.
Het gevaar bij het lezen van oude notulen is dat er veel narigheid is. Maar er is niets nieuws onder de zon. Problemen komen eerder op de agenda dan zaken die goed verlopen. Dat is nu zo en was vroeger niet anders.

In 1893 heeft ds. Esselink bedankt voor een beroep dat door de kerk van Dinteloord op hem was uitgebracht. De kerkenraadsleden waren daar zo mee ingenomen dat hem 8 keurige stoelen werden geschonken, waarvoor "den Leeraar zijn hartelijke dank betuigd". Maar predikanten zijn voor(bij) gangers, ook ds. Esselink vertrekt.

Tijdens zijn Sliedrechtse periode is ds. Esselink vele malen beroepen geweest, ook naar Zierikzee. In februari 1896 krijgt hij opnieuw een beroep en neemt deze roeping aan, op 26 april neemt hij afscheid.

oktober 2007,
Jan van Leeuwen.

Opmerkingen/vragen/aanvullingen altijd welkom!!
tel. 0184 416511 of mail LeeWin@kpnplanet.nl

Het lijntje van De Koning 1944/1945

(Uit Kwartaalblad 2005-1 van Historische Ver. West-Alblasserwaard)

Het lijntje van De Koning, zo werd de crosslijn van het Oosteind in Papendrecht door het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog genoemd. Een crosslijn die mensen in de winter van 1944-45 vanuit het bezette Papendrecht via de Biesbosch naar het bevrijde Lage Zwaluwe in Brabant in veiligheid bracht. Het was een zogenaamde wilde crosslijn, die opdrachten uitvoerde buiten de crosslijn "de Albrechtgroep" uit Sliedrecht.
Er waren een aantal wilde crosslijnen in deze regio. Een crosslijn was in die tijd een pendeldienst (crossing) die contacten onderhield tussen bezet gebied en de geallieerden in bevrijd Brabant via een route door de Biesbosch. Deze crossings werden uitgevoerd door mensen die de Biesbosch en de rivieren vaak vanuit hun beroep goed kenden. Die de gevaren kenden van de stroming en op de hoogte waren van het gebruik van eb en vloed. Dit gebeurde in samenwerking met het verzet en vrijwilligers uit Papendrecht, Sliedrecht, Hardinxveld en Werkendam.

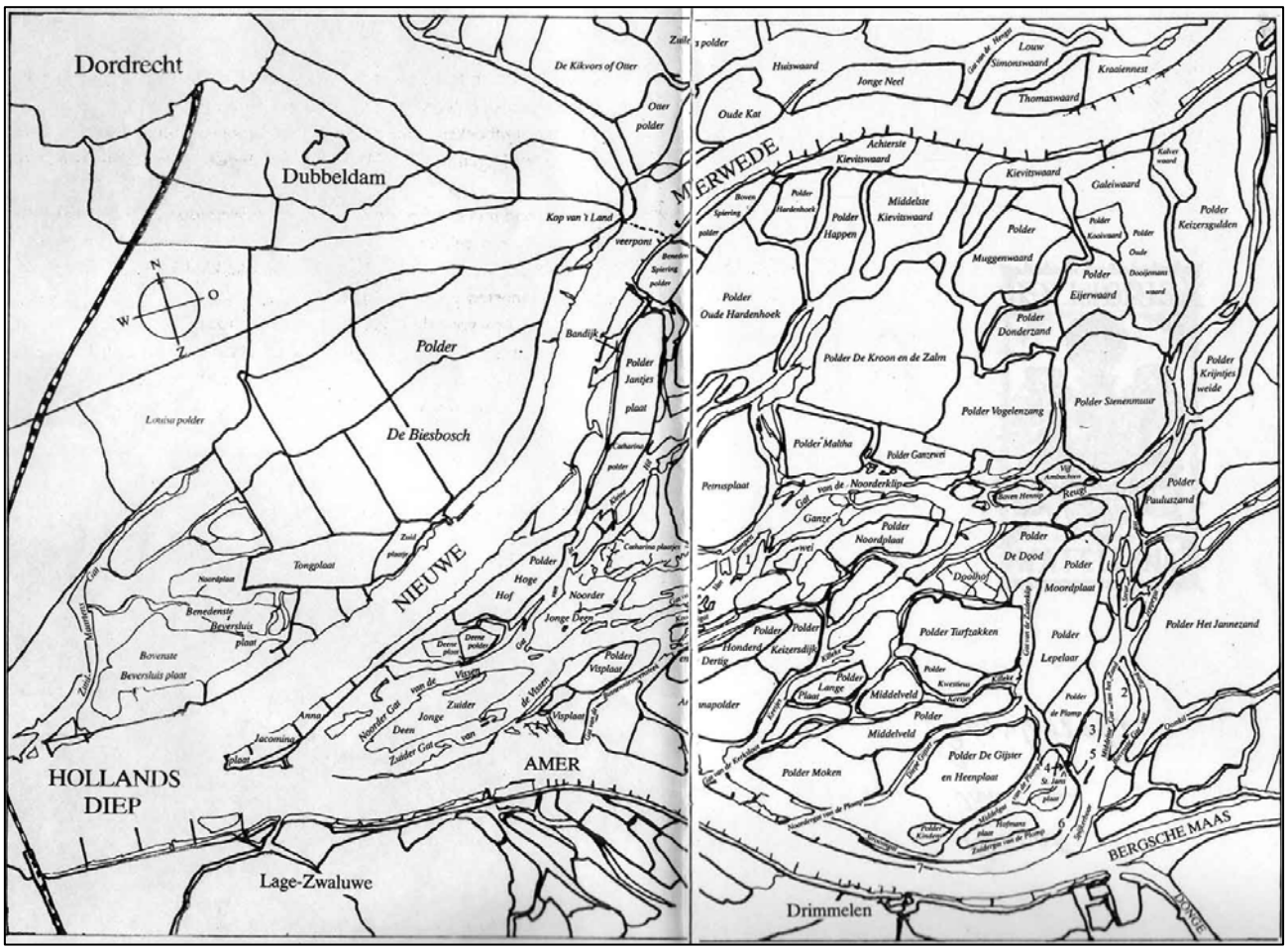

De officiële crosslijn, de Albrechtgroep (genoemd naar ene Albrecht die in de Biesbosch een geheime zender bediende), was gevestigd in Sliedrecht. Deze groep onderhield het contact met de geallieerden in Brabant en verzorgde de post van de Albrechtgroep, die bestond uit tekeningen, films, economische, medische en militaire gegevens uit het gehele bezette gebied. Deze post werd verzameld in Rotterdam en via Sliedrecht naar het vrije Brabant gebracht.

Ook koeriers, gestrande Amerikaanse en Engelse piloten en agenten met geheime zenders gingen mee via de route door de Biesbosch. Het waren tochten van vijf uur roeien of peddelen met roeiboten en kano's. Men vertrok in de avondschemering en een maanloze nacht voor een tocht van vijf uur roeien, gebruikmakend van eb of vloed vanuit de haven in Sliedrecht. Men stak de Merwede over naar de Helsluis (recht tegenover Sliedrecht), roeide dan in de Huiswaardsloot, waarna de boot via een rol de dijk werd overgetrokken naar de Nieuwe Merwede. Hierna ging de tocht verder via de Jacomien (splitsing tussen de Amer en de Nieuwe Merwede, waar meestal hoge golven stonden) naar Lage Zwaluwe.

Die andere crosslijnen waren: het lijntje van De Koning (Oosteind te Papendrecht), het lijntje van De Rouwe en Bicker (Middenveer te Sliedrecht), het lijntje van v.d. Es, Meier en Bakker (Middeldiep te Sliedrecht) en het lijntje van Bernard en Jo Lanser in Sliedrecht. Verder waren er nog crosslijnen in Hardinxveld en Werkendam.
Het is 60 jaar geleden dat in de koude winter van 1944/45 vanuit het door de Duitsers bezette Papendrecht, via het lijntje van De Koning honderden mensen in veiligheid werden gebracht. De tochten via de Biesbosch naar het bevrijde Brabant stonden onder leiding van Ouwe Piet, zoals Pieter de Koning in het verzet werd genoemd. Dit gebeurde vanuit zijn huis aan het Oosteind, alles in samenwerking met zijn gezin, dat bestond uit zijn vrouw Wilhelmina de Koning, zes zoons en drie dochters.

Wie was deze griendhandelaar die altijd de rust zelve was, een man van weinig woorden, die zijn leven op het spel heeft gezet om zoveel mensenlevens te redden?

Pieter de Koning werd geboren in 1888 te Papendrecht en groeide op aan het Oosteind, waar de families De Koning al 200 jaar woonden en in de griendhandel zaten. Pieter de Koning overleed in 1959 in Papendrecht. Pieter was de zoon van Philip de Koning die als molenbaas bij het baggerbedrijf van Izaak van der Velde te Papendrecht werkte. "s Winters, wanneer er niet gewerkt kon worden, werkte hij in de grienden in de Biesbosch die hij gepacht had en verhandelde het hout hiervan.

Al jong zocht Pieter de Koning het avontuur; hij trad in de voetsporen van zijn vader en ging baggeren. In 1907 vertrok hij als negentienjarige voor drie jaar naar China om te helpen bij de aanleg van een haven in Sjanghai. Hij vertrok aan boord van de baggermolen Rhenus van baggerbedrijf Van Hattem en Blankevoort uit Sliedrecht, samen met nog een Papendrechter, Huig Donker. De tocht met de baggermolen naar China duurde drie maanden. Terug in Nederland, trouwde Pieter in 1911 met Wilhelmina de Koning, een meisje uit Giessen-Nieuwkerk, geboren in 1889. Zij kregen zes zonen en drie dochters.Hij ging nog een paar jaar buitenaf werken aan de Zuiderzeewerken, maar zocht daarna werk dichter bij huis en ging net als zijn vader de giendhandel in. Pieter had grote grienden gepacht in de Brabantse en Dordtse Biesbosch en werkte samen met zijn zoons. Hierdoor kenden zij dit gebied als geen ander, wat hen zeer goed van pas kwam bij het in veiligheid brengen van mensen in de winter van 1944/45.

De oorlog brak uit en Pieter de Koning zag al gauw dat het moeilijke tijden zouden worden. Hij probeerde waar mogelijk te helpen. Hij zorgde voor onderduikadressen voor Amerikaanse en Engelse piloten en parachutisten. De Koning deed dit samen met de leden van het gezin. De Koning, dat ook koeriersdiensten verzorgde en mensen van eten voorzag.

Deze familie De Koning aan het Oosteind was een centraal punt in Papendrecht, waar zich de mensen verzamelden vanuit hun onderduikadressen voor hun tocht door de Biesbosch. Hieraan werkte een netwerk van mensen in het verzet mee. Zij vertrokken vanuit het huis van de familie De Koning, dat buitendijks lag aan een gantel en roeiden of peddelden over de Merwede via de Biesbosch en de Nieuwe Merwede, op weg naar de vrijheid. Voor vertrek was de spanning te snijden. Het waren gevaarlijke tochten in de koude donkere nachten en het mocht niet te licht zijn om niet gezien te worden door de vele Duitse mitrailleurposten langs de gehele route. Op de Nieuwe Merwede voer ook nog een Duitse patrouilleboot. Het was een tocht van zes uur roeien in grote open roeiboten, soms gevolgd door kano's, de riemen omwikkeld met lappen om geen geluid te maken. Dan de tocht terug: weer zes uur roeien, de boten volgeladen met o.a. eten en medicijnen. Deze gevaarlijke tochten konden alleen worden uitgevoerd door sterke mensen, die vanwege hun werk bekend waren met de grienden in de Biesbosch, de Merwede en de Nieuwe Merwede. Die ermee waren opgegroeid en gewend waren om te roeien. Alles hing af van het juiste gebruik van eb en vloed. Bij een verkeerde inschatting kon je onderweg vast komen te zitten en dan was er nog de gevaarlijke stroming bij de kribben.

Foto v.l.n.r.:

Wouter de Koning/Cees de Koning/Meyer (jan) Levisson /Thijs de Koning/Jans de Koning/
3e van rechts is Heinrich, een gedeserteerde Duitse soldaat die bij de familie de Koning zat ondergedoken.
Vooraan links: Pieter de Koning en rechts Wilhelmina de Koning.
Meyer Levisson zat samen met zijn broer Simon Levisson vanaf 1943 ondergedoken in een ark van de familie de Koning in de Biesbosch. Later zat hij ondergedoken bij de familie de Koning in huis.

De oudste zoon, Flip de Koning en zijn jongere broer Cees de Koning, toen 17 jaar, hadden vaak de leiding over de vele gevaarlijke tochten. De laatste tocht die werd uitgevoerd, was met negentien roeiboten vol met mensen. Het thuisfront bleef in spanning achter. Zal alles goed gaan, zouden ze niet worden beschoten en waren zij niet verraden in het dorp? Het zou hen allen het leven hebben gekost. Het mag een wonder heten dat op die vele tochten er niets echt is misgegaan en dat het gezin De Koning nooit is verraden.

Op weg naar de vrijheid

Het was januari 1945 toen enkele jonge marineofficieren uit Papendrecht: Visser, Holterman en Koppens, hun kans waagden om vanuit hun onderduikplaats met het lijntje van De Koning naar Brabant te komen. Ze hadden twee kano's gekocht en meldden zich bij Pieter de Koning: zij wilden mee op een van de tochten. Hun neef Gerrit Visser uit Amsterdam zat ook in Papendrecht ondergedoken en zou ook meegaan, maar werd ziek. Toen het zover was, kregen ze een tip wanneer zij mee konden. De leider van de tocht was Flip de Koning. Die liet weten dat zij achter hem aan konden varen. 's Nachts was het bitter koud, ook al waren ze dik aangekleed. Ze peddelden achter Flip de Koning aan, die enige tientallen zwaar bewapende soldaten aan boord van zijn grote roeiboten had. Deze Amerikaanse en Engelse soldaten hadden deelgenomen aan de slag bij Arnhem en waren aan Duitse gevangenschap ontsnapt. "Blijf uit onze buurt", waarschuwde Flip de Koning de drie marineofficieren uit Papendrecht, "want we zijn zwaar bewapend en als er geschoten wordt schieten we terug." In het pikdonker met gunstig tij roeide gids Flip de Koning voor hen uit. Met omwikkelde riemen gingen ze de Biesbosch door naar de Nieuwe Merwede en vlak voor de Moerdijkbrug sloegen ze af naar Lage Zwaluwe. Het was een gevaarlijke tocht die zij nooit alleen goed hadden kunnen volbrengen. Voor neef Gerrit Visser liep het slechter af.

Verloren levens

Neef Gerrit Visser, 28 jaar en meester in de rechten, uit Amsterdam, zou met hen zijn meegegaan, maar was ziek geworden. Hij zat ondergedoken, samen met een Engelse en Amerikaanse piloot en nog drie andere onderduikers bij familie in Papendrecht. Gerrit Visser werd gezocht door de Duitsers vanwege zijn hulp aan Amsterdamse Joodse families. Hij wachtte daar het moment af dat hij mee zou kunnen met een van de overtochten van het lijntje van De Koning. Dat wachten duurde hem te lang. Hij zou het proberen vanuit Sliedrecht, samen met Gerard Schrikker, 29 jaar, die als technicus bij Aviolanda werkte. Zij zouden meegaan met mensen van het lijntje van Bicker vanaf het Middenveer in Sliedrecht. In de nacht van 10 op 11 februari was de overtocht gepland. Zij zaten toen al ondergedoken in Sliedrecht, maar het weer zat tegen en de tocht werd uitgesteld. In overmoed besloten de twee jonge mannen dat zij alleen wel met de kano met de stroom mee konden peddelen langs de kribben van de Merwede naar de punt bij Hardinxveld om zo op de Nieuwe Merwede te komen. Wat zij niet wisten, was dat er veel bovenwater zou zijn bij Hardinxveld en dat zij op de punt naar de Nieuwe Merwede hoge golven en de volle stroming dwars tegen de kano kregen. Daar moet het fout zijn gegaan. Ze sloegen om en hadden mede door de kou geen schijn van kans hun leven te redden en zijn dan ook verdronken. De kano werd door de stroming meegevoerd en teruggevonden nabij Papendrecht, maar hun lichamen zijn nooit geborgen. Vermoedelijk zijn ze aangespoeld bij een inham met een strandje en wat riet bij de Thomas Waard aan de noordkant van de Nieuwe Merwede.

Twintig jaar na de oorlog vertelden diverse leden uit het verzet, die hadden meegedaan aan de crossings in dat gebied, dat daar twee lichamen van jonge kerels waren aangespoeld. De beide lichamen waren daar in haast begraven onder een boom naast het huisje van de familie Vos. De families van de twee vermisten hebben toen geen stappen ondernomen om de verhalen na te trekken en de lichamen op te graven. Nu, na zestig jaar, liggen ze daar nog steeds.

Het trieste einde van een overtocht naar de vrijheid in Brabant, de families in onzekerheid en verdriet achterlatend.

H.W.G. van Blokland-Visser

(Bewerkt door Ina van ’t Verlaat-de Goeij)

Herinneringen van en door J. Kramer (†)

Bewerkt door W.Moret

De oudere Sliedrechter kan zich wellicht nog goed herinneren de grijze ca. twee meter hoge schutting tussen voorheen Hokken's Kunsthandel en nog vroeger de woning van de oprichter van Scheepswerf Lanser, en het rijtje stoephuisjes, waarvan het bovenste aan de dijk gelegen het snoepwinkeltje van de Wed.Kraaijeveld hier is nu de Herenmodezaak van Kleijn is gevestigd.

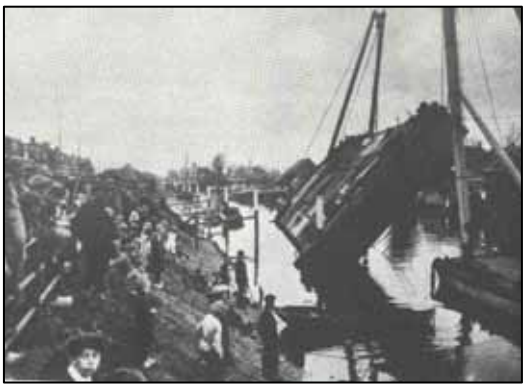

Achter deze schutting lag de scheepswerf van Lanser met net over de gantel (Kleine Diep) een terrein, waar later ook de wat grotere bakken en pontons werden gebouwd. Soms waren die pontons zo groot, dat zij met de hulp van twee drijvende bokken en op z'n kant door de openstaande Oosterbrug moesten worden geloodst.

Mei 1925
Doordat steeds grotere schepen moesten worden gebouwd werd de werf verplaatst naar een terrein westelijk van de spoorbrug in Wijk D. Men vindt er nu de Bioderij, een pannenkoekenbakkerij.

Het oude werfterrein kwam in handen van de Gemeente Sliedrecht. Het is dan omstreeks 1950. Niet lang daarna werd het meest westelijk gelegen deel van het Middeldiep gedempt en het ernaast braak liggende werfterrein op de hoogte van de Middeldiepstraat gebracht. Op een deel ervan staat nu de Brandweerkazerne. Een deel van de resterende grond konden wij kopen om er een veertigtal boxen op te bouwen. Het werden er uiteindelijk drie en dertig. In 1953 was de bouw ervan gerealiseerd. Nu in 2007 staan zij er nog en zijn inmiddels eigendom van onze beide dochters.

Door de steeds zich verder uitbreidende werkzaamheden in zowel garage als verenfabriek was er behoefte aan uitbreiding van personeel. Onze jongste broer Wim werkte in die dagen in Rotterdam bij een groothandel in ijzerwaren en huishoudelijke artikelen. Hij was daar belast met de telefonische verkoop. Broer Eelhart en ik besloten toen om Wim in het bedriijf op te nemen. Gedrieën gingen we verder in een vennootschap onder firma: E.Kramer & Zoons v.o.f. In het Handelsregister onder nummer 2870 staat als oprichtingsdatum 1 januari 1955.

Veertig jaren later dan de in 1915 begonnen fietsenzaak van onze vader. Hoewel de tenaamstelling werd gewijzigd, de oorspronkelijke oprichtingsdatum bleef 1915. Bij de voortzetting van het bedrijf onder de nieuwe naam en in een nieuwe vorm zijn wij de wijze woorden van onze vader trouw gebleven. "Spring nooit verder dan je stok lang is". Nimmer kochten wij of het geld moest er zijn. Rood staan bij de bank was taboe en hypotheken werden niet afgesloten.

In de nieuwe v.o.f. staan de werkzaamheden als volgt beschreven:

a. Garage Kramer – Automobiel – en garagebedrijf, autorijschool en autoverhuurbedrijf enz.
b. Verenfabriek "Ster" – Fabricage van veren, import en export van technische metaalproducten.
c. Technisch Handelsbureau E.K.S., import en export van kampeerwagens en dito producten, postorderbedrijf hoofdzakelijk in campingartikelen.

De verkoop van auto's nam een grote vlucht. Veel personeel werd aangenomen. Er kwamen grote reparaties binnen. Motoren van auto's met 100000 km op de teller werden of door ruilmotoren vervangen of werden gerevideerd. Met klanten werden bezoeken gebracht aan de RAI in Amsterdam. Eerder bij ons bestelde auto's werden daar officieel overgedragen. Dit betekende 's avonds naar Max Tailleur of Tom Manders en met andere klanten dineren in een gerenommeerd restaurant op het Rembrandtplein, langs de Amstel of een gracht. Parkeerproblemen in hartje Amsterdam waren er toen niet.

In het garagebedrijf werd van belang aan de weg getimmerd. Zo waren er de jaarlijks terugkerende puzzeltochten. Ik herinner me de eerste tocht nog. Er deden zo'n honderd auto's mee. Voor die dagen een enorm groot aantal. De organisatie vergde veel van onze tijd en vermogen. Het was een hele opgave. De tocht moest worden uitgezet. Er moesten geschikte plaatsen worden gevonden waar controleposten konden komen. Mensen gezocht die de posten gingen bezetten. Een onafhankelijk jury van bekende personen moest worden samengesteld. Prijzen uitgezocht en besteld. De catering geregeld. Kortom een scala aan zaken kwam op ons af. Belangrijk was ook dat de tocht ook door minder ervaren puzzelrijders kon worden gemaakt. De deelnemers kwamen niet alleen uit Sliedrecht, doch uit de gehele Alblasserwaard.

Veel deelnemers

Er werden 10 controleposten uitgezet waaronder een tweetal "valse". Wanneer niet goed werd opgelet en men argeloos aannam dat je bij een haan in een mand linksaf moest en er zat een kip in, reed je zo op een "valse"controlepost af. Zo kon je ook bij een punt waar bij een autoband 640 x 13 stond in plaats van de gevraagde 520 x 13 mooi verkeerd rijden. Bij de "valse"controlepost kreeg je dan een rood stempel op je kaart en werd je de goede weg weer gewezen. Meestal werden deze puzzelritten in de Alblasserwaard gereden.

Eenmaal voerde de rit naar Rockanje, in elk dorp, dat werd aangedaan, moest een speciale vergunning worden aangevraagd. Het enorme werk wat daaraan vast zat, noopte ons toch de volgende keer maar weer in de Alblasserwaard te blijven.

Even rust in Leerdam.

Wanneer ieder binnen was, werden in de versierde garage de prijzen uitgereikt. Alle deelnemers kregen een prijs als aandenken. Een asbak met de eigen naam als herinnering aan de deelname. Dit werd zeer op prijs gesteld. De op de foto afgebeelde asbak is die van de heer Winkelhof uit Alblasserdam, die een controlepost aldaar bezette.

Tijdens het daarna gezellige samenzijn werden ervaringen en wetenswaardigheden uitvoerig besproken. De hapjes en vooral het drankje zorgden voor het uitvoerig nabeschouwen.

Een andere activiteit was de organisatie van een ontspanningsavond. In het afgehuurde CJMV-gebouw werd een film vertoond, vooraf gegaan door optredens van bekende TV-artiesten. In de pauze en aan het einde werd dan door "De Spelbrekers" de avond luister bijgezet. Deze avonden werden door onze klanten hogelijk gewaardeerd, zodat wij vaak twee avonden achter elkaar moesten verzorgen.

Na de komst van broer Wim in het bedrijf werden grotere investeringen gedaan. Hij kreeg de leiding van de verenfabriek en verzorgde de boekhouding en administratie van ondermeer ook de garage.

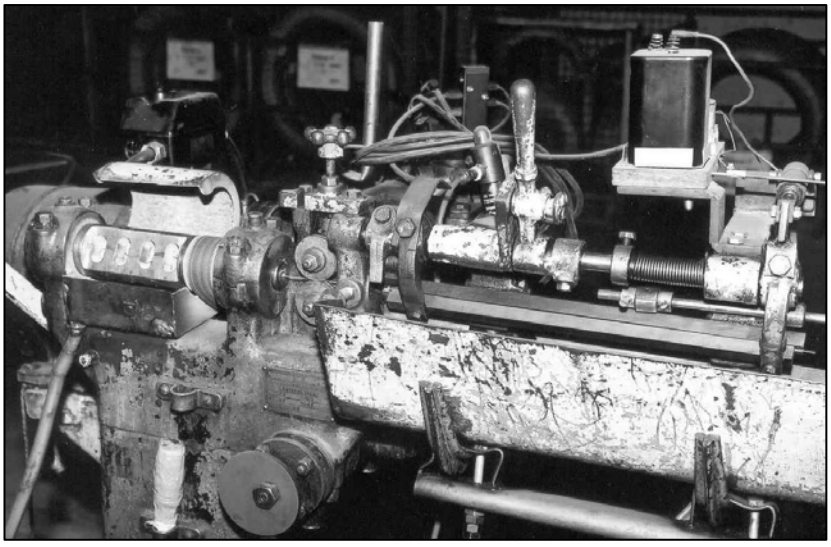

Om de productie op te voeren werd een volautomatische verendraaibank aangeschaft. Aan één van onze grootste klanten, Lips Slotenfabriek in Dordrecht, leverden we drie soorten veertjes. Dat waren er tezamen 135000 per maand. Verder kregen wij van andere bedrijven jaarcontracten voor een maandelijkse deellevering van bepaalde veren.

Heden ten dage is het machinepark zo gemoderniseerd, computergestuurd en uitgebreid dat producties van meer dan 90000 stuks per uur een fluitje van een cent zijn.

Van slager tot kermisexploitant

Door: Fred Stuij

Van Slager tot kermisexploitant. Een verhaal over het leven van de Sliedrechter Kornelis Stuij die zijn leven als spekslager verruilde met dat van de kermis.

Samen met zijn vrouw Aartje trok hij door het land met zijn attracties. Een aantal van hun kinderen is later ook kermisexploitant geworden.

K**ornelis Stuij** werd op 15 augustus 1870 geboren te Sliedrecht. Hij was de enige zoon en het vierde kind van Jacob Stuij en Maaike Klijn. Van zijn drie zusjes bleef alleen Maaike in leven. De ouders van Kornelis woonden in januari 1896 op het adres wijk D nummer 331. Dit blijkt uit een lijst waarop eigenaars van paarden vermeld staan. Jacob bezit 1 paard.

Kees Stuij bracht zijn jeugd door in wijk D in Sliedrecht ook wel het Benedeneinde genoemd. Daar hielp hij zijn vader in diens spekslagerij. Hij werd op 20 april 1893 vrijgesteld van militaire dienst omdat hij enige zoon en kostwinner was. Als huisslachter kwam hij ook op boerderijen en zodoende kwam hij in contact met zijn latere vrouw, de boerendochter Aartje de Grijp, geboren 24 maart 1873 te Papendrecht, dochter van Jan de Grijp en Elisabeth Hofwegen. Kees en Aartje trouwden op 13 mei 1893 in Sliedrecht. Zij betrokken een gehuurde woning die eigendom was van boer Filippus Verdoorn. Het werd een (deel) van een boerderij op het adres D 323 in Sliedrecht. Dus vlak bij de ouders van Kees.

Maar bij het pas getrouwde stel moet brood op de plank komen en dus besluit Kees een eigen bedrijf te starten. Op 20 september 1893 vraagt hij een vergunning aan voor het oprichten van een eigen vleeshouwerij en spekslagerij. Als plaats voor zijn bedrijf geeft hij de fruitboomgaard achter de boerderij aan. Deze grond was eigendom van de eerder genoemde boer. Er wordt vergunning aangevraagd voor een houten gebouw met dakpannen.

De boerderij op D 323

Volgens de tekening die als bescheiden bij de bouwaanvraag is gevoegd is het gebouwtje 3.60 meter breed en 7.10 meter lang inclusief het schuurtje.

Het gebouw en schuur moeten aan enkele eisen voldoen. Zo moet er in de

slachtplaats een put gemetseld worden waarin het bloed wordt opgevangen.
Deze put moet volgens de vergunning, direct na het slachten telkens worden gereinigd. Op 4 oktober 1893 ontvangt Kees een beschikking van Burgemeester en Wethouders van Sliedrecht waarin staat dat hij zijn bedrijf mag oprichten.

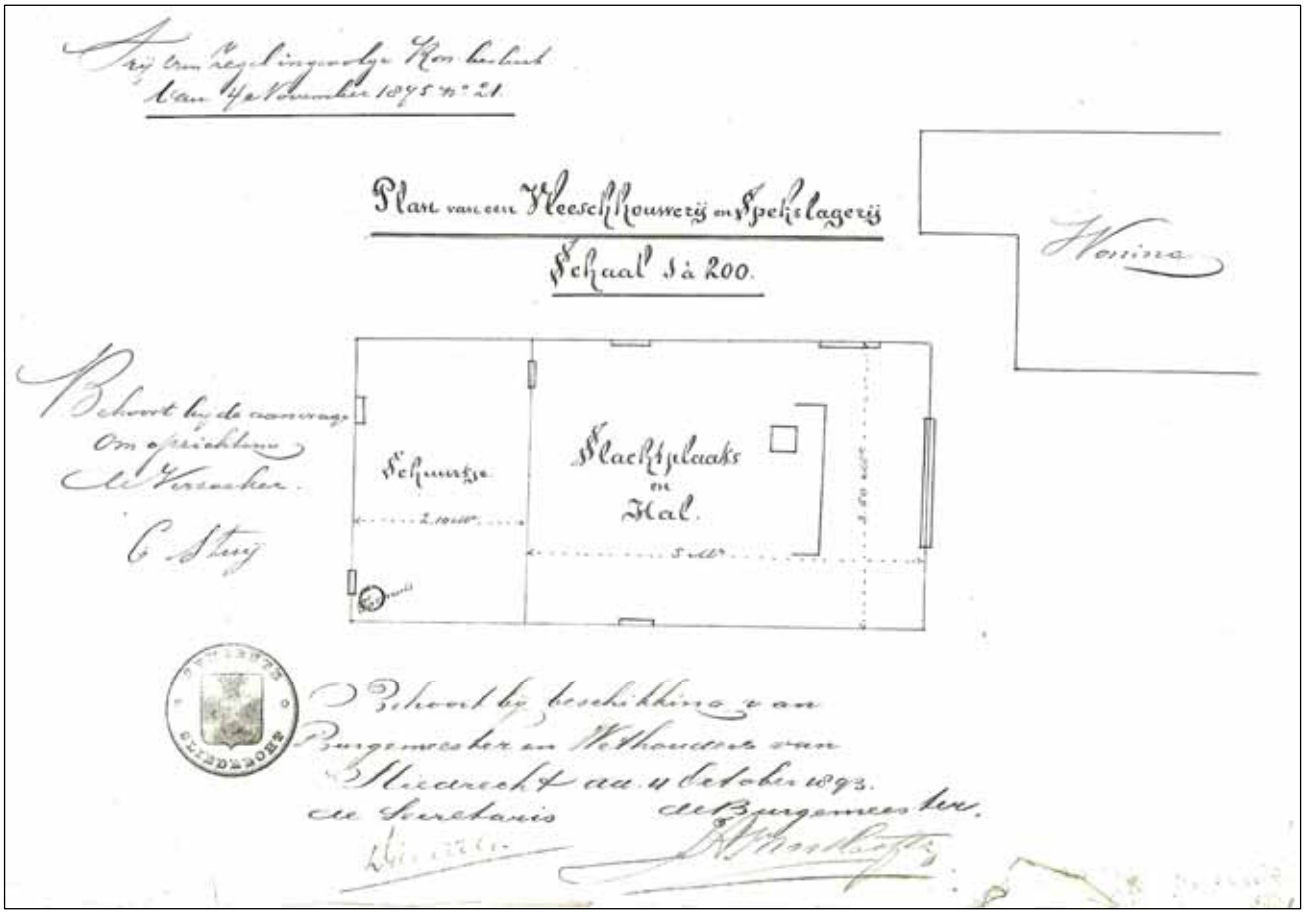

En zo start Kees eind september 1893 met zijn eigen vleeshal in Wijk D. Een hele onderneming maar het vak had hij van zijn vader geleerd.

Op 4 december van dat jaar werd hun eerste kind een zoon Jan geboren. Jan groeide op en werkte al op vrij jonge leeftijd bij vader in de vleeshal. In de kohiers van de plaatselijke belastingen komen we Kees Stuij tegen tot en met 1916. Tot die tijd woonde hij met Aartje en hun kinderen op hetzelfde adres wijk D nummer 323. Kees Stuij wordt in 1910 aangeslagen voor 800 gulden. In de jaren daarna telkens voor 700 gulden per jaar. Ook zijn ouders wonen volgens dezelfde kohiers in 1951 nog steeds op het adres wijk D nummer 331. Kees verdiende ook wat geld met het rijden van vrachtjes voor een bodedienst voor wat later van Gend en Loos is geworden.

Al enkele jaren logeerde in augustus tijdens de jaarlijkse kermis, steevast de familie Janvier op de zolder bij de familie Stuij. Dit was ontstaan tijdens een stormnacht waarbij de tent van de Janviers aan stukken werd gerukt door de harde wind.
De familie Janvier stond jaarlijks met hun draaimolen onder de spoorbrug. Het was altijd een heel spektakel als de molen per schip werd aangevoerd.

Kees en Aartje hadden in 1914 al meerdere kinderen, die als het even kon bij de draaimolen te vinden waren. Het gezin van Kees Stuij woonde immers slechts enkele honderden meters van de spoorbrug.
Doordat de familie Janvier in de kost was bij Kees en Aartje waren zij een vertrouwd beeld in de huiskamer. Het gebeurde wel dat Kees en Aartje getuige waren van het tellen van de dagomzet. Daar kon je als huisslachter niet tegenop. En zo gebeurde het dat Kees zijn vrouw kon overtuigen dat er meer geld was te verdienen op de kermis. De slagerij had zijn langste tijd gehad.

Zo gebeurde het dat Kees in 1918 in Duitsland op aanraden van Janvier een draaimolen kocht. Het was tijdens de eerste wereldoorlog. Met behulp van een bevriende commies, Gerrit van der Woude, werd de molen met paarden in Limburg bij Simpelveld over de grens gesmokkeld.Het was een prachtige draaimolen met carbidlantaarns die werd voortbewogen door een schimmel. Er waren twee schimmels die om het half uur werden gewisseld. In de molen stond een weergaloos mooi orgel opgesteld een zogenaamde 36er "Witte Ruth" (thans eigendom van Th. Koek uit Beverwijk).

Op 48 jarige leeftijd werd Kees Stuij dus kermisexploitant. Het gezin liet Sliedrecht voor wat het was en trok een nieuw en avontuurlijk bestaan tegemoet. Reizend door geheel Nederland met de trein of per wagen. De eerste winter werd de molen opgeslagen in een pakhuis in Steenwijk. Met de salonwagen werd in Rotterdam aan de Honingerdijk, de winter afgewacht. Na het seizoen in 1919 werd de winter doorgebracht in Heerlen. Omdat er niets werd verdiend, moesten de kinderen Piet en Kees jr. de Limburgse mijnen in. De paarden werden ingezet om vrachtjes te vervoeren in het Limburgse land.

Op zekere dag kwam Aartje met het kermisblad "DE KOMEET" naar Kees en wees hem op een verpachting van een terrein in Sliedrecht. Een besluit werd snel genomen. Kees en Aartje verhuisden naar Sliedrecht. De salonwagen kreeg een plaatsje op een groot terrein aan de Industrieweg. Kees bleek het zaken doen al goed te beheersen. Het terrein was groot genoeg om aan andere kermisexploitanten ook een stukje te verhuren. Daardoor stond hij zelf gratis op het terrein.
Hemelvaartdag 1920 draaide een aantal kermisattracties op het eerder genoemde terrein. De draaimolen van Kees en Aartje maakte die dag een recordomzet van vijfentwintighonderd gulden.

Voorwaar een kapitaal voor die tijd. De emmers met zilveren guldens en rijksdaalders stonden naast elkaar in de salonwagen. Eindelijk begon hun avontuur vruchten af te werpen.

Er werd een woning betrokken aan de Merwestraat 18. In de Komeet van 1925 stond vermeld K.Stuij & Zn. Carousselhouder.
Het was in die jaren dat Kees in de Kerkbuurt te Sliedrecht achter de smederij een pakhuis kon kopen. Omdat niet alle zoons trek hadden in het kermisleven, besloot Kees wanneer er niet werd gereisd, de paarden in te zetten voor het vervoer van vracht voor Rijkswaterstaat en Van Gend & Loos. Zo bleef er brood op de plank. Kees Stuij leverde onder andere bij alle 32 cafés van Sliedrecht bestelde drank af.

De twintiger jaren lijken voorbij te vliegen. De kinderen de deur uit en samen verder. Helaas werd Kees op 5 december 1929 weduwnaar. Aartje was overleden en de inmiddels bijna 60 jarige Kees moest alleen verder.

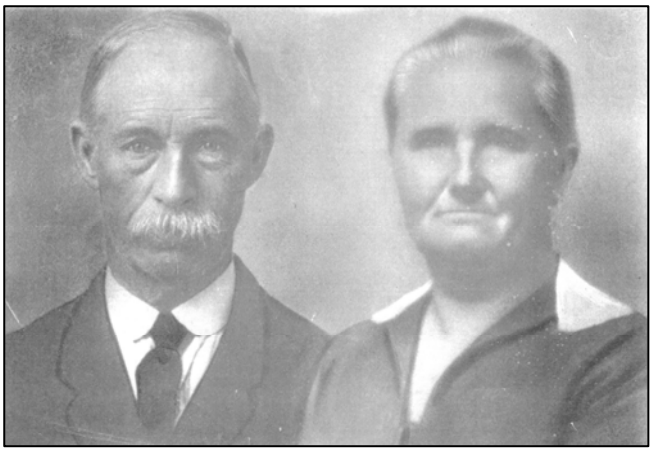

Samen met zijn jongste zoon Jaap reisde Kees de kermissen af, In 1932 stond Kees met zijn draai- en zweefmolen aan de Merwestraat in Sliedrecht. Zijn zoon Piet stond ook in Sliedrecht met een automolen.

De laatste jaren van zijn leven bracht Kees Stuij door bij zijn zoon Kees jr. en zijn vrouw Helena in Roermond. Daar is hij op 23 mei 1947 overleden en in Sliedrecht begraven.

Kees en Aartje kregen tien kinderen. `

1. Jan, geboren te Sliedrecht op 4 december 1893, overleden te Sliedrecht op 11 april 1965, gehuwd op 1 augustus 1917 te Sliedrecht met Clasina Josina Blokland
2. Jacob, geboren te Sliedrecht op 17 januari 1895, overleden te Sliedrecht op 10 september 1901
3. Kornelis, geboren te Sliedrecht op 30 juli 1898, overleden te Sliedrecht op 19 juli 1979, gehuwd met Helena Johanna Roels
4. Pieter Sion, geboren te Sliedrecht 3 februari 1900, overleden te Sliedrecht op 21 december 1978, gehuwd op 4 augustus 1928 met Johanna Daverina de Haan
5. Jacoba, geboren te Sliedrecht op 17 januari 1902, overleden 23 juli 1980 te Vianen, gehuwd op 15 februari 1927 met Maarten Willem Stuij.
6. Jacob, geboren te Sliedrecht op 31 oktober 1903, overleden te Sliedrecht op 6 mei 1910.
7. Elisabertus, geboren 4 juli 1906, overleden te Den Bosch, gehuwd 1936 met Hendrica Josina Dauphin.
8. Leendert, geboren te Sliedrecht op 1 februari 1908, overleden te Sliedrecht, gehuwd op 5 juli 1932 met Annie van Arkel
9. Elisabeth, geboren te Sliedrecht 18 november 1911, overleden te Dordrecht, gehuwd met Louis Boulenois
10. Jacob, geboren 13 augustus 1914, overleden te Apeldoorn op 9 april 1991, gehuwd op 20 maart 1939 met Mechelina Cornelia van der Vorst.

Op bezoek bij opa Bos…
Een verhaal van onze oud-dorpsgenoot Piet Vlot (†)

Bewerkt door Bas Lissenburg

``Bè je de weg kwijtgeraokt?´´ kreeg je al gauw te horen als je bij opa Bos te lang wegbleef. Opa had als eerste machinist heel wat jaren in het buitenland doorgebracht. Veel thuis was ie niet. Het verhaal gaat zelfs dat hij op een zaterdag thuiskwam en tegen opoe zei: "Kneel, kôôp wat extrao pijptebak. Volgende week is de raais naer China." Opoe Kneel, die stond te strijken, zei dat ze er voor zou zorgen. Dat ging zo aan d'n dijk in het verleden… De gewoonste zaak van de wereld. Het werk in China duurde liefst vier jaar aan één stuk.

Bij een bezoek aan Opa Bos was er altijd genoeg stof om over te praten. Meestal zat het huis vol oude bekenden. Toen kleinzoon Wim binnenkwam zat opa juist met een paar ouwe maten een borreltje te drinken. Het gesprek ging, zoals gewoonlijk, over vroeger. Wim had nog maar net een stoel gevonden of hij werd al het onderwerp van het gesprek. ``Den diene ha´k, toen ie klaain was gêên lang leve gegeve. Wat ´n ondeugd was dat!``, zei hij met pretoogjes.

Kruitniet

"Als zijn vader buitenaf was en zoonlief iets uitgehaald had, kwam Wimpie naar mij toe. Op ´n dag in d´n oorlog komt ie lijkwit naer binnen gevlogen. Ik wist gelijk dat er iets niet in den haak was. Het duurde een tijd eer ik wat uit hem kon krijgen.

"Opa, het gebeurde per ongeluk…" Op die manier begon het gesprek meestal en dan kwam het hele verhaal eruit. In dit geval ging het om dat winkeltje van Kruitniet in de buurt van de Boslaan. Aan de buitenkant van dat winkeltje hing aan de rivierkant zo´n groot bord met 'Rookt Van Rossem's Troost' erop. Nou, Wim moest zo nodig weer eens met een grote steen tegen dat bord gooien. Dat geeft zo´n mooie dreun. Opeens kwam daar Kruitniet in z´n halve gele kruideniersjasje brullend naar buiten rennen. Gauw wegwezen dus! Wim riep nog, terwijl hij vluchtte, dat hij het bord gemist had. "Nee", hoorde hij Kruitniet nog krijsen. "Die steen raakte uit de koers en ging dwars door mijn ruit!" Wim dacht dat de kruidenier hem wel gezien had. Tja, het was oorlog en je kon onmogelijk aan zo'n nieuwe grote ruit komen. Ik wist ook niet beter te doen door hem maar te vertellen dat ie maar hij z'n mond moest houden over het gebeurde. Wim was bang hoor.
Later zei hij tegen me dat hij elke keer stijf van de schrik in de keuken zat als de klink van de deur van het klompenhokje bewoog en er "Volluk" geroepen werd. Als ik zelf bij Kruitniet voorbij liep en ik iedere keer die plank voor de kapotte ruit zag zitten, dacht ik: "Goh, je moest eens weten mensen!"

Suikerbiet

Er werd nu, jaren later, hard gelachen om het voorval. Eén van de aanwezige mannen zei nog tegen de kleinzoon: "Je bent toch nog groot geworden Wim!" Opa glunderde wat en vroeg aan Wim, of hij het verhaal over die suikerbiet wilde vertellen. Wim kon er niet onderuit en begon: "Het was op een winteravond en heel erg donker. Voor de wal bij het werfje van Spieker lag een scheepje. Het was geladen met bieten die naar de suikerfabriek vervoerd moesten worden. Het werfje was aangedaan voor een kleine reparatie aan de motor. Het scheepje voer onder de naam 'Eben Haezer'. De schipper heette Piet de Waard. In het achteronder van de schuit was de woning van de schipper en zijn gezin. Op mijn sokken, mijn klompen had ik op de wal laten staan, ben ik dat scheepje opgelopen. Boven aan dek stonden twee klapluikjes open. Hierdoor kon je naar binnen kijken. Op de tafel stond een pan met blommepap flink te dampen. Rond de tafel zat een heel koppeltje kleine kinderen. Net toen moeder De Waard wilde opscheppen liet ik een suikerbiet vallen. Midden in de pan met pap. Ik zag nog net dat de pan zo goed als leeg was. De kinderen begonnen toch van de schrik te krijsen. Het grote lijf van schipper De Waard strekte zich. Zijn hand ging naar zijn middel en ik hoorde hem nog zeggen dat hij zich tot zijn lendenen verbrand had…!" Ik had bijna geen tijd om van het scheepje af te komen, zo gauw was hij aan dek.

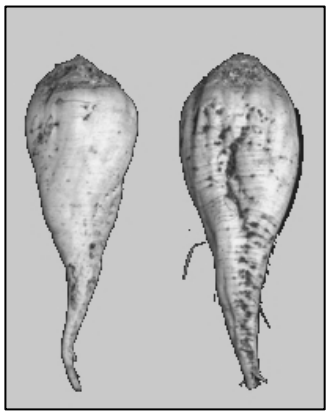

De schipper was bepaald met klachten naar onze school gegaan, want een paar dagen later werd er door meester Burgwerf op school gevraagd wie de suikerbiet gegooid had. Geen hond natuurlijk…

Jannegchie

De visite van Opa Bos vond het prachtig. "Nou Willem", zei Gerrit Alblas, "wij waren vroeger ook geen lieverdjes hoor." Na een slokje te hebben genomen, begon hij aan z'n verhaal. "Ik weet nog dat we Jannegchie Blom eens te pakken hebben genomen. Het was een kenau van een vrouw die altijd voor herrie in de stoep zorgde. De stoep had in de volksmond dan al gauw de naam van 'Oorlogsstoepie'. Van de acht huisjes stonden de houten plees achterin de stoep. Een paar van mijn maatjes hadden uit de griend een klugger (5 jaars griendhout) gesneden. Deze werd zover ingekort dat hij net met het boveneind onder de bril van de plee van Jannegie kwam te staan. Voor het naar bed gaan, moest Jannegchie altijd nog even naar achteren. In een schuilplaats lagen wij op de loer. Ja hoor, daar kwam ze aan…

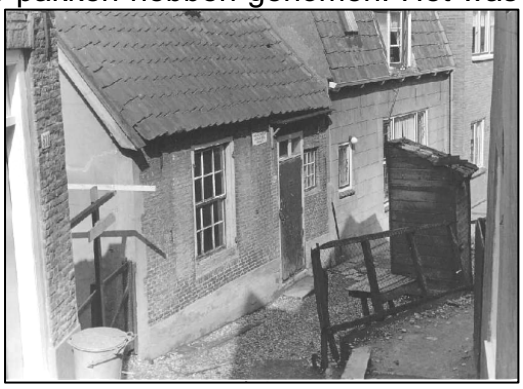

Ze was nog maar net binnen op de plee of één van ons ging, lopend op zijn sokken, gauw voor alle zekerheid de wervel op de deur doen. Kort daarna klonk er een ijselijke gil uit het 'huisje' en werd er om hulp geroepen. Ze ging zo te keer dat er gauw buren aan kwamen hollen. De wervel werd eerst van de deur gedaan en Jannegchie werd, ondersteund door twee buren naar huis geholpen. Bij bakker Van Dongen in de buurt hebben ze nog door de telefoon een dokter gewaarschuwd, maar die kon slechts opmerken dat Jannegchie met de schrik vrijgekomen was. Wat een streek toch…Na nog met z'n allen een borreltje te hebben gedronken, ging iedereen huiswaarts. Opa Bos was weer door kleinzoon Wim met een bezoek vereerd en dus was alles weer dik in orde.

Ark Corrie

Onderstaande foto is afkomstig van een glasplaatnegatief. Wie woonde op de ark Corrie? Waar lag deze precies en in welke periode? Vragen die we graag beantwoord willen zien. Graag uw reacties naar info@historie-sliedrecht.nl

.

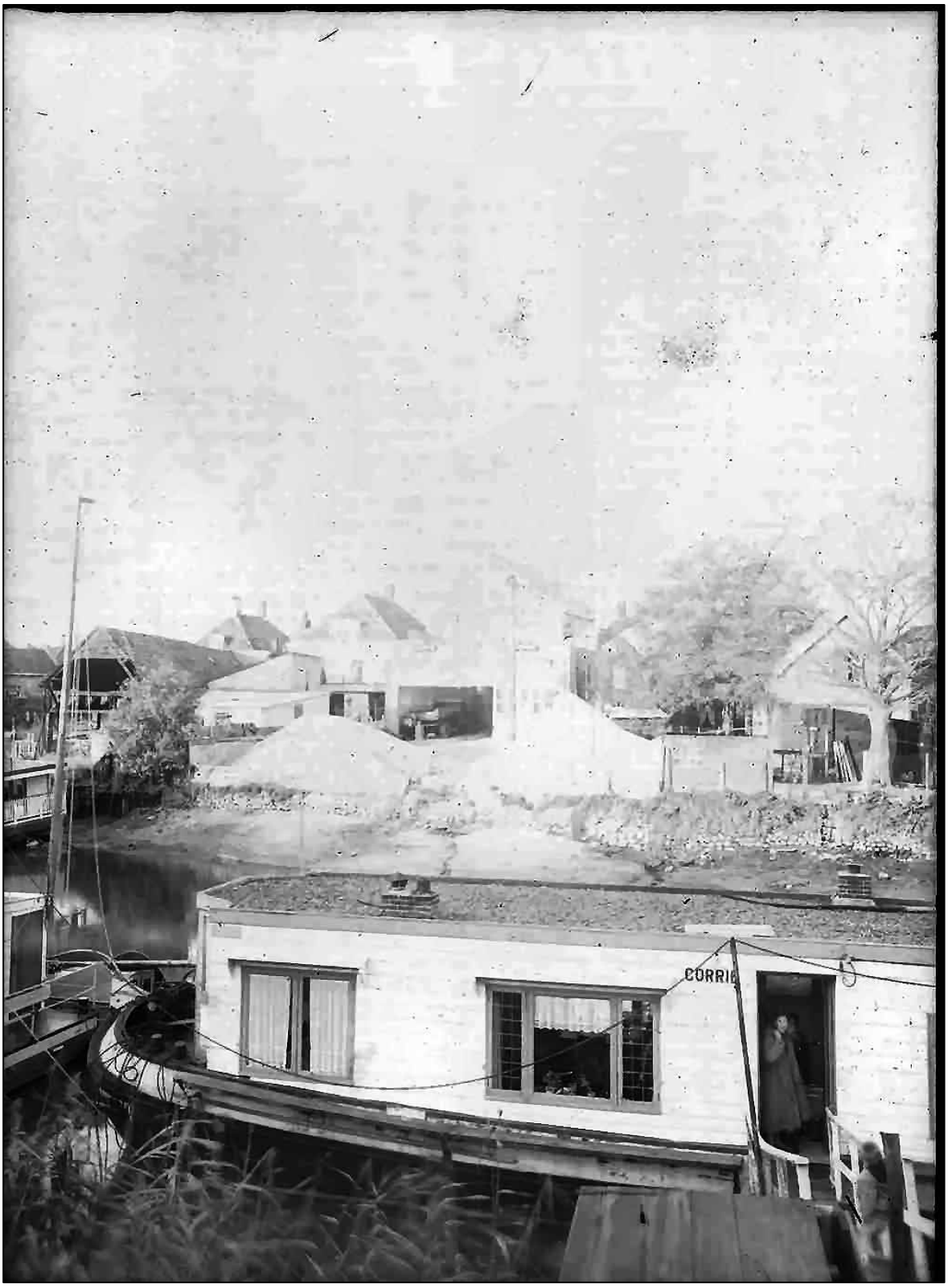

Bob jeugdtrainer voor veilig verkeer

In 1949 wilde de politie een actie ondernemen om de schoolkinderen via een trainer de noodzaak van goed opletten in het verkeer duidelijk te maken om ongelukken te voorkomen.
Ondergetekende moest dan op het bordes van het gemeentehuis de toegestroomde schoolkinderen toespreken.

De trainer heette Bob van Veilig Verkeer. Om op vrijwillige basis de kinderen bij elkaar te krijgen, had de politie bedacht: als de trainer komt met een parachute, dan komen ze allemaal kijken. Echt springen voor een jongen van 16 jaar zat er natuurlijk niet in. Daarom moest er maar een pop gedropt worden. Om het verschil niet te zien vond het springen aan de overkant plaats. Van te voren was ik daar reeds in tenue neergezet. Vandaar werd ik door de waterpolitie naar Bellevue gevaren en daar op een praalwagen gezet. Op die wagen waren verkeersborden opgehangen. Dat waren er toen niet zo veel. Nu zijn er ruim 350.

Op genoemde wagen werd ik na een rondrit over de Buitenuitbreiding naar het gemeentehuis gebracht. Links van mij stond burgemeester Winkler en rechts van mij politieman Huisman. Laatstgenoemde had mij gecoached om een rede af te steken. Ondanks mijn eindexamentijd had ik die toch ingeprent.

Daar heb ik flink les gegeven, o.a. dat de kinderen niet met een fiets aan een paardenkar moesten gaan hangen of samen op een fiets rijden. Een slot was niet verplicht, een bel wel.

H.J. Visser sr., Breda

Brand op de Kaai in 1903

Door: Fred Stuij

In het gemeentearchief van Sliedrecht trof ik een overzicht aan van branden welke in wijk A in Sliedrecht hebben gewoed. Deze keer een forse brand die plaatshad op 20 maart 1903 op de Kaai tussen de boerderij (later Vlot bodedienst) en Oliehandel Aaldijk. Het betreft een boerderij, 8 arbeiderswoningen en twee schuren. Alle panden stonden dicht bij elkaar zodat het vuur gretig om zich heen kon grijpen. Ondanks het feit dat de Brandweer sinds 1887 kon beschikken over de waterleiding om te blussen had het vuur al veel schade aangericht.

In 1886 werd een begin gemaakt met de aanleg van *een waterleiding*. Bij het zaaigie, een eilandje nabij 'den Hoek van Sliedrecht', werd een *watertoren* met zuiveringsbakken er om heen gebouwd. Machinist werd de heer *Ouwerkerk*. In het Zaaigat, het water tussen het waterleidingterrein en de dijk verzorgde hij weleens zeehondjes, die toen blijkbaar af en toe de schone heldere rivier op zwommen om zich te koesteren op de zandstrandjes.

Uit het archief van de Sliedrechtse Brandweer

Het gaat over 5 arbeiderswoningen opgetrokken van steen en gedekt met rieten dak. Deze woningen waren genummerd **A32, A33, A34, A35 en A36**. Alle woningen waren eigendom van caféhouder Willem Baan en werden door hem verhuurd aan J. Kleijn, J. Buitenhek, scheepswerfarbeider Gijsbert van Aken, **A35 en 36** waren onbewoond. Voor de panden was een verzekering afgesloten bij Algemene brandwaarborg maatschappij Rotterdam met een dekking van fl. 2.600,--. De totale schade aan panden en inboedels was fl. 1.700,-- dus was de schade gedekt. De oorzaak was onbekend.

Daarnaast was er brand in twee arbeiders woningen opgetrokken van steen met een rieten dak op de nummers **A 38 en A 39**. Ook deze huizen waren van Willem Baan en verhuurd aan Antoni Onkruijt en de weduwe Dekker. De laatste had een inboedelschade van fl. 400,-

Ook de arbeiderswoning van Willem de Vrome op **A 31** had veel brandschade. De huurder van deze woning was IJsbrand de Haas. Schade aan de woning fl 550,-

Tevens werd door de brand getroffen een boerderij met schuur. De landbouwerswoning was opgetrokken van steen met een pannen dak. Eigendom van de eerder genoemde Willem Baan. Schade fl. 2.600,--

A33 en A35 werden na de brand weer opgeknapt. Eigendom van A. van der Grijp. De woningen zijn bij besluit van de raad dd. 7 mei 1962 onbewoonbaar verklaard. Op 29 december 1965 zijn de woningen gesloopt.

Tot slot ging op **A 37A** een houten landbouwersschuur met rieten dak in vlammen op. Deze was eigen dom van A. Boer. Schade fl. 1.500,-- aan pand en goederen.

Ondanks dat de verschillende verzekeringsmaatschappijen een deel van de geleden schade hebben vergoed, bleef Willem Baan toch nog met een behoorlijke schadepost zitten.

Noot: Op de waterleidingbuizen in de dijk werden op tal van punten brandkranen aangesloten. Op 7 februari 1887 vond het proefspuiten plaats onder grote belangstelling van het publiek. Commandant van de brandweer was Jacob Luyt. Hij was vol lof over het feit dat men nu niet meer van sloot- en rivierwater afhankelijk was. Het aansluitmateriaal werd opgeborgen in een viertal over de gemeente verspreide gebouwtjes.

De fluit van "DE KLOP"

De fluit van De Klop is een wonderlijk ding
En machtiger nog dan een koning
't Geluid van z'n stem, uit zijn koperen mond
dringt door tot de verste woning.
Hij geeft de toon aan, en zuiver de tijd
Hij commandeert werkers en slapers
Z'n snerpende gil gaat door merg en door been
Ten spijt van snurkers en gapers.

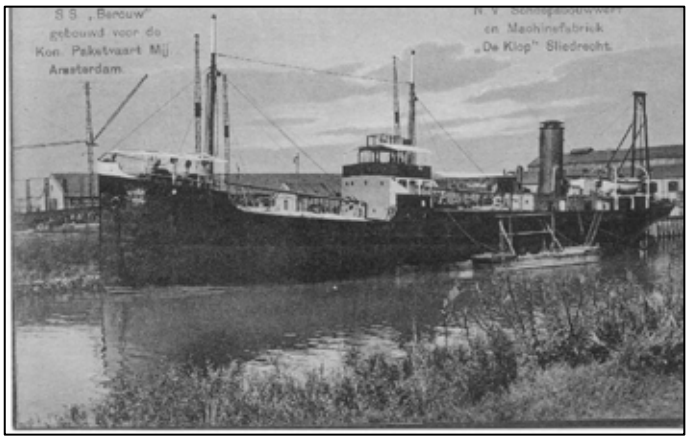

Wanneer hij des morgens voor de eerste maal fluit
Dan begint heel de werf al te leven
De werkers drommen het schaftlokaal uit
Om zich aan d'arbeid te begeven.
Dan klinken de hamers, rijdt Piet met de kraan
Het vuur van Kuin Ruis laait hoog op.
Het lied van de arbeid hoort men overal
Dat doet die fluit van De Klop.

In iedere hoek en in iedere loods
Beginnen machines te draaien
Zelfs bij Jan in de smidse achter "ijzeren gordijn"
Beginnen de vlammen te laaien.
De dwarshelling draait al, Jaap is op z'n post
Teun en Aai moeten schip wat laveren.
Om acht uur zit 't scheepje veilig en droog
Gaan Henk, Manus en Willem aan 't teren.

Maar die machtige fluit van De Klop doet nog meer
Hij inspireert ook de fietsende leden
Want hoort men de fluit onderweg naar het werk
Dan wordt er een eindspurt gereden.
Hij flitst door de bochten, z'n kin op het stuur
(Waar Wagtmans jaloers op zou wezen)
hij sist door z'n tanden, die rotfluit, nou al
hij kromt er zijn rug, en….. maar racen.

Maar ook in ons dorp is hij machtig en groot
Hoort moeder de vrouw maar die fluit
Dan weet ze, 't is tijd, de dag breekt weer aan
Rolt moeizaam haar beddeke uit.
Dit geldt in 't bijzonder 't kantoorpersoneel
Voor hen is 't een machtige wekker
Zijn wij al een uur of wat druk in de weer
Dan slaapt hij nog rustig en lekker.

Maar, o wee, als die fluit een keer niet eens gaat
Dat hij ziek is…..zelf soms verslapen
Dan klappen om acht uur de vensters voor 't raam
En staat men verslapen te gapen.
Neel roept aan de buurvrouw, 'k heb de fluit niet gehoord
'k Zie Jaan in d'r nachtpon nog staan
ze gillen en roepen, maar Jans zegt ontsteld
hij het in 't geheel niet gegaan.

Die fluit van De Klop is een wonderlijk ding,
Hij regelt je doen en je laten
Van 's morgens tot 's middags en 's avonds vijf uur
Hou je hem steeds in de gaten.
Zodra hij maar fluit, gaat de spurt er al in
Van loodjesbord naar fietsenhokken
O, voetganger, blijf maar gerust uit de weg
Of je gaat door die fluit van de sokken.

Noot van de redactie:

Wij nodigen u van harte uit om een rijm over Sliedrecht in te sturen. U kunt dit sturen naar de Historische Vereniging t.a.v. de secretaris of mailen naar info@historie-sliedrecht.nl

Overgenomen uit "Het Zeskant" pesoneelsblad van IHC Holland waar De Klop onderdeel van was.
Het gedicht is gemaakt door Gijs de Gruijter (GédéGé).

Druk …

Nee dit slaat niet op de tijd van het jaar. Sinterklaas in 't land. Kerst- en Nieuwjaarskaarten schrijven. Oliebollen bakken. Hopelijk nog eens de schaatsen onderbinden. Ik heb iets heel anders te melden. De enorme drukte bij de tentoonstelling in het Sliedrechts Museum. Vanaf zaterdag 24 november is daar de tentoonstelling 'Toen Wijk A wijk A nog was', georganiseerd door de Historische Vereniging 'Sliedrecht', te bezichtigen. Vanaf de eerste dag zit de loop er goed in. Als ik de geluiden van de mensen van het museum mag geloven, mogen we gerust van een topper spreken. De toeloop is naar Sliedrechtse maatstaven buitengewoon.

Herkenning
Wat het leuke bij zo'n expositie met een sterk plaatselijk tintje is, is de herkenning. "Weet ie nog waer dat was?" "Liep jij ok wel is over die boge van de Witte Brug op de Kaoi?" "Joh, dat is toch 't huis van die en die?!" "Kijk is, ons ouwe huis stao werempel ok nog op de foto!" "Dat was me toch wat in die stoep! Mos ie nog buite naer de plee!" "Hee, onze ouwe school êên …" "Leuk zeg, die opnaomes bij d'n ouwe ijsbaon! Messchie rij 'k daer zellef nog wel rond." Zomaar een paar geluiden die ik opving toen ik even ging kijken op een zaterdagmiddag.

Weerzien
Herkenning, niet alleen van beelden op de foto, maar ook een weerzien – soms na jaren - met elkaar. Herinneringen ophalen uit de jeugdjaren. Voetballen op de Kaoi. Hutten bouwen bij de Witte Brug, De tijd van de watersnood. Terugkijken op de schooltijd met oud-klasgenoten. Overdiep! Praten over de winkeltjes. Bijnamen en kletsen over de personen die met die naam door het leven gingen. Werken op de 'wurref' van Schliekere, Vosse, Vinke, Baersies of d'n Bandwurref. De Piet Rijsdijkstoep met het 'kakschooltjie' niet te vergeten. "Hee, daer is Piet ok en Aorie en Wim!" Veel andere namen gonzen door de zaal. 't Lijkt soms wel een reünie. Gezellig wil ik het noemen. Echt de sfeer van toen was Wijk A wijk A nog was!

Moeder
Druk! Het was schuifelen langs de vele panelen met foto's. Ik had op die middag mijn 91-jarige moeder meegenomen. Ik heb het wel geweten. We zijn nog niet tot de helft van de tentoonstelling gekomen. Nauwelijks hadden we de eerste kiekjes bekeken of er kwam iemand op ons af. "Hee Cor, kè je me nog?" "Och, ben jij 't! Dat is leuk, om ie hier nog is te zien." Een buurjongetje van vroeger, dochters van een oude vriendin. Piet, de zoon van een oude bekende. Aoichie Sprong die bij de klok weunde. Een ander die vroeger snoepjes kwam kopen in de winkel van mijn ome Jasper. Mijn moeder had ze nog afgewogen. Je schrijft het snel op, maar elk babbeltje was gezellig en opschieten was er niet bij.

Toen we zo ongeveer bij het Orleans waren aangeland, werd door Korsjonnao rondgeroepen dat er een verhaal in het dialect zou worden verteld. Moeder Cor daar, met rolstoel en al, ook naar toe.

Tot ziens

Na een half uurtje was ze weer terug. Even gezellig met elkaar koffie drinken bij het barretje van het museum. Gezien haar hoge leeftijd besloten we maar om de rest van de tentoonstelling de volgende keer te bekijken. Alleen, ze zou en moest nog wel even de foto van het winkeltje van ome Jasper de Waard, haar broer, zien. Nou, dat kon nog net. Op weg naar Waerthove, waar ze tegenwoordig woont, vertelde ze me dat ze een prachtmiddag had gehad. “Genoten!” en “Geweldig!” waren haar woorden! Eigenlijk zou u ook eens zo moeten gaan genieten van de tentoonstelling. Wie weet wie u nog weer eens tegenkomt aan oude bekenden. Ook voor u zijn zeker wel veel dingen erg herkenbaar. Wedden dat u de woorden: “Weet ie nog ...!” veel zal horen. De kerstkaarten kunnen wel even wachten. Nieuwjaar wensen kan altijd nog. Oliebollen koopt u maar bij de bakker. Wedden dat er tijd overblijft om eens te gaan kijken bij ’Wijk A toen het nog Wijk A was.’ Tot ziens!

Mevrouw Lissenburg met schoondochter Korrie

Bas Lissenburg (Historische Vereniging ‘Sliedrecht’).

Opgedragen aan hen die het rad laten draaien

Door: Fred Stuij

Een vereniging kan niet zonder vrijwilligers. De Historische Vereniging Sliedrecht draait volledig op mensen die het fijn vinden zich in te zetten voor de historie van Sliedrecht en haar bewoners. En dat alles geheel belangeloos. Om al onze vrijwilligers toch maar weer eens in het zonnetje te zetten is op 3 december j.l. een gezellige avond voor hen georganiseerd. In het Sliedrechts Museum werden circa 38 vrijwilligers en hun partners voorzien van een lekkernij, een hapje en drankje. Zij konden de lopende tentoonstelling over wijk A bekijken. Er heerste een gezellige sfeer. Als voorzitter heb ik een woordje tot hen mogen richten. Vanwege het feit dat de avond in de Sint Nicolaas tijd viel heb ik onderstaand gedicht aan hen opgedragen.

Wie is toch die man, op wie men altijd rekenen kan, Wie is toch die vrouw,
die werkt voor nop, maar zonder berouw

Vrijwilligers, de positieve denkers
die doen, geen wederdienst
berekenend, eer of poen,
blaasbalgen, zuurstof in het
verenigingsleven, onbaatzuchtig,
het beste van zichzelf geven.

Vrije tijd, belangloos, voor de
maatschappij,dienen,
anderen laten genieten maakt ze
blij, de waardering, daar loopt het
te vaak mank, als beloning, veel te
dikwijls, stank voor dank.

Egoïsten hun standpunt, gratis werken is dom, ze kijken minachtend toe en lachen zich krom, voor betaalde dienstverlening willen zij kiezen, het waardevolle kwijt, uit het oog, zij verliezen.

Onbetaalde medewerkers bestaan weliswaar, bereidwillig, ongevraagd, vele handen in elkaar, zij, het bouwwerk, de hoekstenen om ons heen, moeiteloos brengen zij vele mensen op de been.

Elke vrijwilliger zet zich op zijn eigen manier in en maakt het een ander graag naar de zin. In 't grote of in 't kleine, elke vrijwilliger maakt het verschil en dat is eigenlijk wat dit gedicht zeggen wil.

Die stille kracht, onmisbaar in onze maatschappij, vrijwilliger, vrijwilligster, die stille kracht ben jij!! Daarom voor alle vrijwilligers, tenminste een keer per jaar, het petje af en alle handen op elkaar!

Applaus voor jullie allemaal!!

Eenigen bijzonderheden van de winter- en zoomer jaargetijden van elk jaar van 1838 – 1868 (deel 1)

opgetekend door Huibert van der Laan (1797 – 1870) uit Bleskensgraaf.

- In 't jaar **1838** den 26 nov. reeden de kinderen schaatsen en den 28 nov. reeden ze een molenroe aan de korenmolen.
- In 't jaar **1840** den 9 januarij reeden wij schaatsen en geleegen tot den 24 januarij en den 24 februarij : weer sterk geworden.
- In 't jaar **1842** is het den geheelen zoomer mooi weer geweest en droog land en niet geregend en de beesten van mijn zijn met cuntekatrijn stal gegaan met droog land zoodat er geen water meer in de grippels in was en die van Gerrit van der Laan en Jacob van der Laan zijn blijven loopen tot den 7 december : met mooi weer en het water was 2 duim onder peil en de jonge beesten zijn blijven loopen tot Tweeden Kerstdag met mooi weer.
- In 't jaar **1844** reeden de knegts op den 5 december : schaatsen in denzelfde winter **1845** liep Ht. van der Laan en Gt. van der Laan van Dordrecht af tot de Matena toe het diep uit op den 21 maart op vrijdag te Dordrecht hebben zij den 24 maart op Paasdag nog ijjeren op het buitenijs gegeten en ook in dat zelfde jaar (1845) zijn ook al de vroege en lateren aardappelen in ons land geheel met ziekten bedorven en ook in alle landen besmet met die ziekten geworden zoodat er een weinig uit Pruisen en andere landen kwaamen voor 6 en 7 gulden het Mud.
- In 't jaar **1846** is het den geheelen zoomer mooi en warm weer geweest zoodat het geen menschen heugt en de aardappelen zijn door het geheele land en ook in andere lande met die ziekte besmet geworden en overal veel gras den geheelen zoomer en veel muis kwame in het najaar zoodat de beesten van mijn tog nog zijn blijven loopen tot den 30 november met weinig reegen want de molens zijn den 29 november : in 't gemaal gegaan met 2 duim op het peil en den 4 december : op de Graafstroom schaatsen gereeden en den 6 dito sneeuw op het ijs met weinig vorst en den 13 december : weer schaatsen gereeden en den 14 en 15de gesneeuwd met donder en weerlicht vergezeld zoodat er 13 à 14 duim gemiddeld op het land kwam en den 16 december den geheelen dijk de sneeuw opgeschop voor de begrafenis van de zoon van F. de Kluiver en den 17 december : was er 20 duim op het land.
- In 't jaar **1847** is het gehele voorjaar koud weer geweest zoodat de beesten 14 dagen à 3 weken in mei stal gestaan hebben en het kooren was hoog in prijs, den tarf 19 à 20 gulden het Mud en de rogge 16 à 17 gulden het Mud en alle eetbaaren spijs heel duur en voor den daglooner weinig werk zoodat in veele landen honger en gebrek geheerst heeft en veele menschen het leven verlooren door honger en in den zoomer en in het najaar is het goed weer geweest den tarf is op 10 gulden en de rogge op 7 gulden gekoomen en mijn beesten zijn den 24 november : stal gegaan en van Jacob en Gerrit van der Laan den 4 december : stal gegaan.
- In 't jaar **1849** is het den geheelen zoomer mooi weer geweest en mijn beesten zijn blijven loopen tot den 24 november : met droog land en mooi weer en den 29 november : reeden zij schaatsen op den Graafstroom en den 30 december : reed Jan Piet op schaatsen den dijk uit tot Gorinchem en in datzelfde jaar zijn duizenden menschen door de cholera gestorven in alle landen.
- In 't jaar **1850** is er veel water binnen en buiten geweest zoodat het volk 12 dagen te dijk geleegen heeft en veele landen zijn overstroomd geworden en veel wind en de beesten van mijn zijn blijven loopen tot den 20 november : 1850.

- In 't jaar **1851** is het den geheelen zoomer mooi weer geweest in veel gras en veel hooi voor de beesten gewonnen, maar de aardappelen in ons land weer voor het grootste gedeelte bedorven.
- In 't jaar **1852** was het in het voorjaar de maand mei heel koud geweest en door het algemeen weinig gras maar in het algemeen veel hooi gewonnen en in de zoomer veel gras maar in het najaar zijn de beesten vroeg stal gegaan op den 20 october maar die van mij zijn blijven loopen tot den 2 november : met veel water door het algemeen 14 en 16 duim op het peil en de aardappelen duur voor fl. 3,25 het Mud en in datzelfde jaar heb ik een beest geslagt weegt blooten vleesch 698 pond en smeervrij 123 pond.
- In 't jaar **1854** is het in de maand februarij : maart, april zoomers weer geweest zonder reegen want in de maand februarij : ben ik aan het metselen laten gaan van het gebouw hier op de werf en den 1 mei was het gebouw klaar zonder reegen maar zonneschijn maar de maand mei en junij was het heel koud in de maand junij veel reegen zoodat het hooi slegt gewonnen was en niet veel gras en de aardappelen duur zij waren f. 3,75 à fl. 4,-- het Mud en ook veele menschen door de cholera gestorven op veele plaatsen maar vooral op Alblasserdam maar in het najaar was het goed weer want mijn beesten zijn den 18 november : stal gegaan en de vetten en vaarkoeijen in den herfst heel duur.
- In 't jaar **1855** in het begin veel water zoodat het land onderstond maar den 18 januarij begonnen zij op de slooten schaatsen te rijden op donderdag maar vrijdag en zaterdag was het heel koud en glad ijs maar den 26 januarij is het geheel onder de sneeuw geraakt met koud weer en er werd veel genard en buiten op het diep naar Dordrecht liepen zij op den 25 januarij over het buiten ijs en genard tot den 5 februarij en den 12 februarij : reeden de menschen naar Dordrecht op schaatsen de Noord uit en den 13 februarij : naar Rotterdam met koud weer langs de kanten van de Graafstroom 16 februarij : weer den geheelen dag gesneeuwd en 25 februarij : begon het te dooijen en den 24 februarij : weer vriezende en den 4 maart is een kolom van 24 man opgeroepen naar Gorinchem en 5 maart 16 man naar Streefkerk en 6 maart verscheidene doorbraken te Mouwerik en Lienden en meer plaatsen en den 7 maart is het te Hardinxveld het ijs met kragt de Kille afgegaan met 17 en 18 voet het ijs op den dijk gekrooijen. 9 maart is het voor Dordrecht en ook den geheelen Lek het ijs opgebrooken en doorgedreeven. 10 maart zijn de manschappen van de Lek en 2 derden van Gorkum naar huis gegaan en de overlaten te Gorkum doorgestoken om het water voor den diefdijk te lossen en den 11 maart heel koud en vriezend weer en veel sneeuw en veel binnewater meer dan 20 duim op het zoomerpeil en de Graaf nog sterk om op te loopen en den 13 maart narden zij nog den dijk uit naar Alblasserdam en 15 maart reeden zij nog schaatsen over de vloed van Wijngaarden naar Bleskensgraaf en den 16 maart dooiweer en de molens malen met 20 duim op het peil en maart en april en mei heel koud met veel noordewind en het binnenwater den 5 mei eerst zoomerpeil met koud weer en geen gras en veel kaal land door het ijs dat er op gelegen heeft en mijn beesten zijn den 22 mei van stal gegaan met weinig gras : den 21 junij was het nog heel koud met weinig gras in het kooren en al de levensmiddelen heel duur en den hooibouw heel veel regen en slegt hooi gewonnen en den herfst was het mooi weer en droog land en den geheelen Kerst weinig reegen en mijn beesten zijn den 3 december : met ijs in de slooten naar stal gegaan met mooi weer en geen gras.

Is dialect lelijk ?

Door: Piet Pols

Jazeker, dialect klinkt lelijk. Ja toch? Al dat *ao ,ae ,aai ,oi* is plat en onbeschaafd.
Hoewel, als je je oor eens over de grens te luisteren legt, dan hoor je ook nog al wat.
"Waar zijn we nu.'' is in het Engels "Where are we now." Wat uitgesproken wordt als *"waer aor wie nouw".*
Een ander voorbeeld "Mijn vrouw vraagt wat de juiste tijd is." In het Engels "My wife asks what is the right time." Uitspraak *"Mai waif aasks, wot is dze rait taime."* En niemand zegt dat Engels zo lelijk klinkt. Het wordt nog mooier. In het Schots klinkt deze laatste zin als *"Mij wife aasks, wot is dze rijt tijm"* met een keurige Nederlandse "ij ". De Engelsen vinden dit een lelijke platte klank. Wie heeft gelijk? Wat is lelijk?
Nog een voorbeeld "Daar is de waterval" is in het Engels "There is the waterfall"
Dit wordt uitgesproken als *"Dzaere is dze waoterfol."*
Maar je kunt ook naar het Duits kijken. "Mijn eigen kleine huisje" is in het Duits "Mein eigenes kleines Háuschen". Dat klinkt als *"Main aigenes klaines hoisjen".* En niemand vindt dat lelijk.
"Waar is mijn vader?" is in het Zweeds "Var er min far" en dat spreek je uit als *"Waer aer mien faor"* En iedereen zegt, dat Zweeds zo mooi klinkt? Hoe zit dat toch?
In de familie heb ik een tante Aodrie en dat vinden ze plat. Maar de naam van de bekende filmster Audrey Hepburn spreek je precies eender uit.
Een klank die men in de eigen taal lelijk vindt, is dit in een andere taal ineens niet lelijk meer.

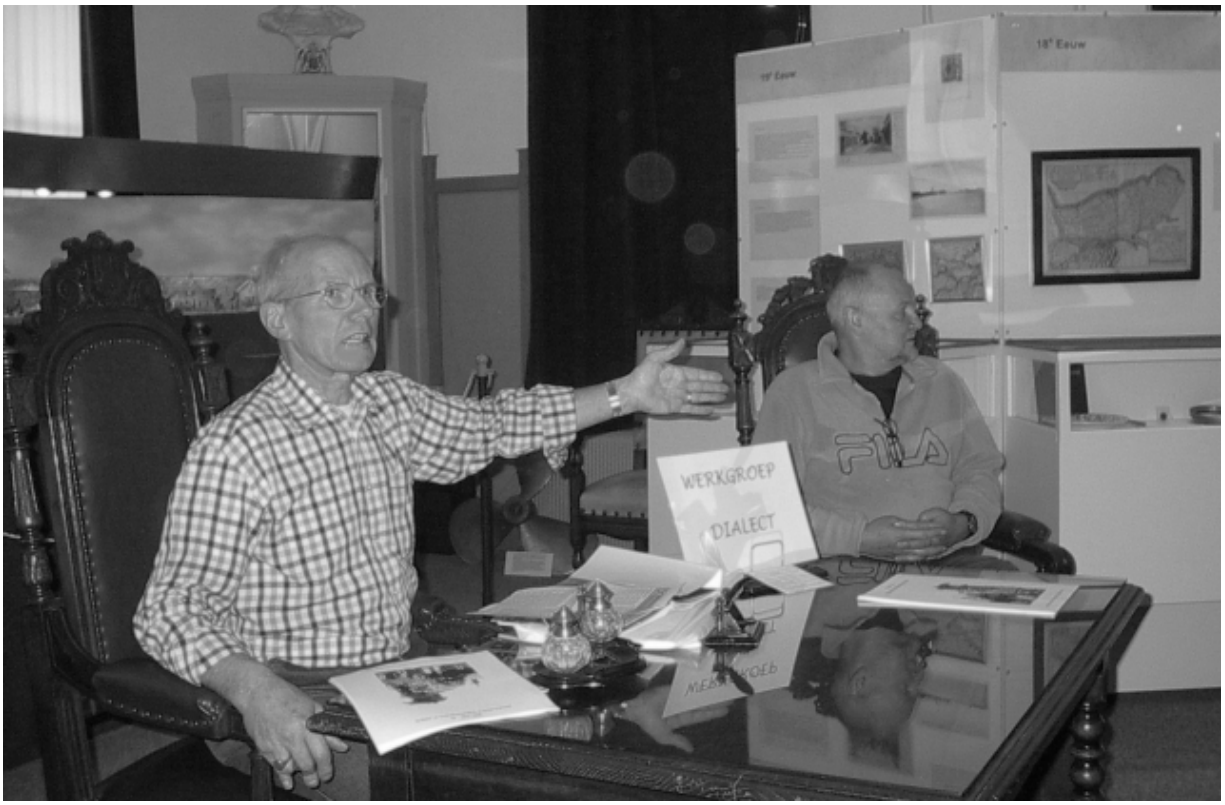

Arie Sprong van de Werkgroep Dialect met verhalen in het Slierechs

Hoe zit dat ?
Om dit te verklaren moeten wij zo'n 500 jaar terug gaan in de tijd. Toen bestonden er in Nederland alleen maar dialecten. Men kreeg echter steeds meer behoefte aan een algemene standaardtaal o.a. voor staatsstukken en de Bijbelvertaling in het Nederlands.

Een gezelschap Hollandse taalkundigen heeft toen een standaard Nederlands geconstrueerd. Deze taal werd ook gebezigd op de universiteiten. Gevolg: Dokters, dominees en rechters beheersten en gebruikten het Standaard Nederlands (SN). Ze spraken dit ook graag om zich te onderscheiden van de gewonere mensen. Overal waren er echter meer mensen, die ook wilden laten horen dat ze niet bij het gewone volk behoorden en zij gingen over op het SN. Op zich is het natuurlijk een goede zaak dat we op school SN leren en dat boeken en kranten in die taal worden gedrukt.

Het is echter tekenend dat men de standaardtaal ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands) ging noemen. Dialectsprekers waren dus onbeschaafd volgens de SN sprekende bovenlaag. En dan krijgt het dialect al gauw het stempel "plat"en "lelijk"
Zo zijn er mensen die neerkijken op het Twents. Maar als 50 jaar geleden het economisch en politiek zwaartepunt van ons land in Twente had gelegen zouden wij nu allemaal Twents spreken en zou neergekeken worden op de Hollandse tongval.

Hernieuwde waardering
Door de grote invloed van de media, met name de televisie,verdwijnt het dialect steeds meer bij de jongere generaties. Tegelijkertijd groeit het bewustzijn, dat het dialect geen slordige verbastering is van het Nederlands. Dialecten zijn veel ouder dan het SN en bewaren een grote taalrijkdom. Daarom zeggen taalwetenschappers dat dialect een belangrijk historisch cultuurgoed is. Het is van belang om dit vast te leggen voor het wegzakt in de vergetelheid.

De Werkgroep Dialect probeert hier een steentje aan bij te dragen door het verzamelen en vastleggen van dialectwoorden en –uitdrukkingen. Maar ook door het uitgeven van een Sliedrechts woordenboek, door een wekelijkse publicatie van dialectverhaaltjes in De Stem, door op Merweradio dialectverhalen voor te lezen in het programma Ouder en wijzer, en door de uitgave van boeken in ons Sliedrechts dialect.

Wilt U meedoen? Neem contact met ons op.

Piet Pols.